

GAMLE HUS DA OG NÅ

2000–2005

Status for SEFRAK-registrerte bygninger
Fræna kommune
Møre og Romsdal fylke 2005
2. omverv

Forside: Nordre Bjørnsund, foto KMK 2005

Illustrasjoner: Med unntak for fotografier fra SEFRAK-registreringen er alle foto tatt av Kulturminnekompaniet (KMK) år 2000 og 2005. Svarthvitt foto er fra SEFRAK-registreringen om ikke annet er nevnt. SEFRAK-fotonegativer er arkivert hos Møre og Romsdal fylkeskommune.

Trykk: Allkopi, Oslo 2009

Forord

Riksantikvaren gjennomfører systematiske kontrollregistreringer av SEFRAK-registrerte hus for å observere tap og endringer på bygninger eldre enn 1900. Oversikt på denne mangfoldige bygningsmassen utgjør et viktig grunnlag med tanke på framtidige fredninger. Overvåkingsresultatene gir opplysninger om presset på den eldre bygningsmassen, og vil kunne gi grunnlag for å sette inn målrettede tiltak som istandsetting og vedlikehold.

Kontrollregistreringen knytter seg til nasjonalt resultatmål 1: "Det årlige tapet av verneverdige kulturminner og kulturmiljøer som følge av at de fjernes, ødelegges eller forfaller, skal minimaliseres. Innen 2020 skal tapet ikke overstige 0,5 % årlig." Det overvåkes i alt 18 kommuner, og hver kommune kontrollregistreres på nytt etter 5 år. Første syklus (omdrev) ble avsluttet i 2004. Andre omdrev avsluttes i 2009.

Kulturminnekompaniet har siden år 2000 på oppdrag fra Riksantikvaren gjennomført kontrollregistreringene i de utvalgte kommunene. I 2005 ble ca. 2500 bygninger i kommunene Gjerstad, Nord-Aurdal, Fræna og Kautokeino kontrollert.

Rapporter fra de tidligere kontrollregistreringene er tilgjengelige på Riksantikvarens nettsider www.riksantikvaren.no.

April 2009

Unni Broe og Solrun Skogstad

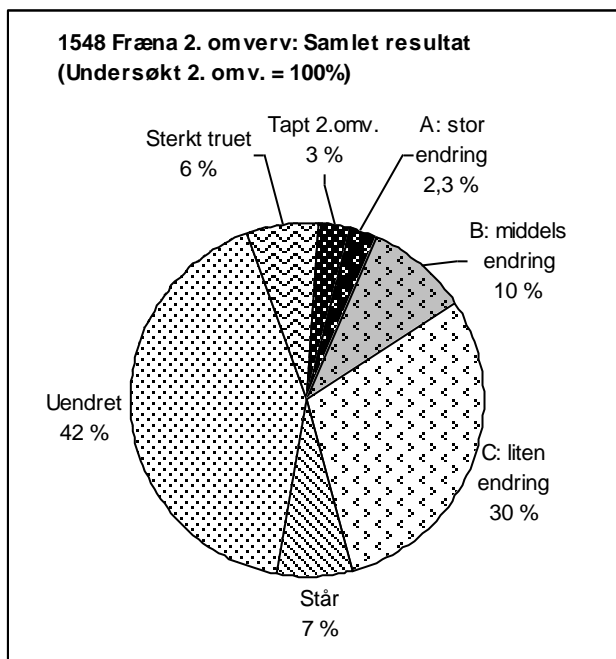
Innhold

0	SAMMENDRAG	6
0.1	Kvantitative forandringer	6
0.2	Kvalitative forandringer	7
0.3	Årsak til tap og endring	7
0.4	Bruk av SEFRAK-registeret, planforhold m.m.	8
1	OM PROSJEKTET	9
1.1	Riksantikvaren og miljøovervåking (MOV)	9
1.1.1	Miljømål.....	9
1.1.2	SEFRAK	9
1.1.3	Miljøovervåkingens gjennomføring.....	9
1.1.4	Undersøkte SEFRAK-data	10
1.1.5	Parametere for MOV-undersøkelsen.....	12
2	GRUNNLAGSMATERIALET FOR MOV-UNDERSØKELSEN 2005	14
2.1	De utvalgte kommunene til MOV-undersøkelsen 2000–2005	14
2.1.1	Undersøkte bygninger 2000–2005	14
2.2	Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen i Fræna 2005	15
2.2.1	Antall undersøkte bygninger	15
3	RESULTAT	16
3.1	Tap	16
3.1.1	Tap – samlet oversikt	16
3.1.2	Tap – samfunnssektor og sosial miljørammenheng	17
3.1.3	Tap – bygningstyper.....	18
3.1.4	Tapsårsaker	19
3.2	Endringer av gjenstående bygninger	21
3.2.1	Endringer – samlet oversikt	21
3.2.2	Endring – bygningstyper	22
3.3	Tilstand	28
3.3.1	Tilstand – samlet oversikt	28
3.3.2	Tilstand – sosial miljørammenheng	29
3.3.3	Tilstand – bygningstyper.....	29

4	GEOGRAFISKE VARIASJONER	32
4.1	Tap og geografiske variasjoner	32
4.1.1	Tap – områder: Fræna, Bud, Hustad	32
4.1.2	Tap – tettbygd/spredtbygd.....	33
4.2	Endringer og geografiske variasjoner	34
4.2.1	Endring – områder: Fræna, Bud, Hustad.....	34
4.2.2	Endring – tettbygd/spredtbygd.....	35
4.3	Tilstand og geografiske variasjoner	35
4.3.1	Tilstand – områder: Fræna, Bud, Hustad	35
4.3.2	Tilstand – tettbygd/spredtbygd.....	36
5	UTVIKLING OG TENDENSER	37
5.1	Utviklingen i kommunen	37
5.2	Tendenser i trusselbildet.	38
6	SAMLET RESULTATOVERSIKT MOV 2005	39
6.1	Kvantitative forandringer	39
6.2	Kvalitative forandringer.....	41
6.2.1	Bestandsutviklingen i forhold til sosial miljøsammenheng	41
6.2.2	Bestandsutviklingen i forhold til bygningstyper	42
6.2.3	Tapsårsaker	43
KILDER		44
VEDLEGG 1. BYGNINGSTYPER: TAPT, ENDRET, TRUET – TABELL.....		45
VEDLEGG 2. REGISTRERINGSKRETSER: TAPT, ENDRET, TRUET – TABELL		46
VEDLEGG 3. KART OVER FRÆNA		47

0 Sammendrag

0.1 Kvantitative forandringer

Nøkkeltall Fræna: Mellom 2000 og 2005 har 22 hus, dvs. 3 % av de undersøkte bygningene gått tapt. Det tilsvarer et årlig tap på 0,6 %.

MOV-undersøkelsen i Fræna 2005 omfatter 724 hus. Disse tar utgangspunkt i de gjenstående bygningene fra undersøkelsen i 2000.

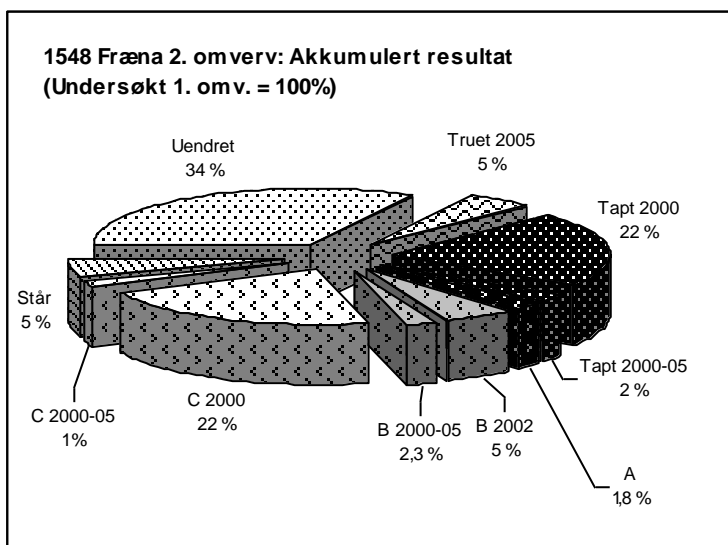
46 bygninger er så sterkt truet på grunn av dårlig teknisk tilstand at de er rivingstruet. Det tilsvarer en prosentandel på 6 av de undersøkte i 2005. Det er 2 % flere enn i 2000. Bak tallet ligger enda flere nye med status "truet", da 10 hus karakterisert som truet i 2000 nå er tapt.

17 hus (2,3 %) er så sterkt ombygde at de er vanskelige å kjenne igjen – endringstype A. Det er kun ett mer enn i 2000. I perioden 2000–05 utgjør tallene for tapt, stor endring

(endringstype A) og sterkt truet en samlet bolk på ca. 13 % av de undersøkte bygningene.

Samlet er 303 hus nå endret siden SEFRAK-registreringen (1978–85), inkludert endringstype A. Det tilsvarer en prosentandel på ca. 43 av de undersøkte i 2005. 35 flere hus har status som endret enn i 2000. Over halvparten av de nye endrete gjelder tiltak av endringstype B – middels stor endring.

Andelen klassifisert som "Står" dvs. med endringsstatus ukjent er 7 %. Prosentandelen er litt høyere enn i 2000, men i antall er det omtrent like mange. Heri inngår flere hus som var under ombygging i 2005. Andre som hadde denne statusen i 2000 er nå ferdigstilt.

42 % av de undersøkte husene i 2005 er tilnærmet i samme form som ved registreringstidspunktet, fraregnet de som er spesielt truet av dårlig teknisk tilstand. Den relative andelen er omtrent lik 2000, men i tall er det 48 færre hus.

Tar man utgangspunkt i de opprinnelige bygningene som ble undersøkt i 2000, er akkumulert tap i 2005 24 % – mot 22 % i 2000. Tilsvarende er akkumulert andel tapte, truede og endringsgruppe A nå 31 % – mot 28 % i 2000. Det

akkumulerte samletallet for endrete har økt fra 29 % til 33 % mellom 2000 og 2005.

0.2 Kvalitative forandringer

Resultatene av undersøkelsen for 2. omverv forsterker med noen variasjoner trendene som kom fram ved 1. omverv. Tapene slår fortsatt ulikt ut i forhold til samfunnssektor, sosial miljøsammenheng, hustyper og geografi. Sammensetningen i kulturminnebestanden endres.

I perioden 2000–2005 er 22 bygninger gått tapt, det er relativt få bygninger i et såpass stort materiale. De fleste tapene er knyttet til hus for primærnæringene dvs. bønder og fiskere, med en klar overvekt i jordbruksmiljøer. Det er også blant bøndene vi finner størst andel kritisk dårlige hus. Det er ingen tap i de resterende husmannsplassmiljøene, og heller ingen hus som utmerker seg som spesielt dårlige. Tapene etter 1. omverv var mer spredt selv om hovedtrekkene i trenden med størst tap for hus knyttet til bondens miljø, var den samme da.

Det er hus i tunet som har blitt borte, langt flest våningshus, men også stabbur og driftsbygninger. En klar forskjell siden 1. omverv når det gjelder hustyper, er at ingen av de mest utsatte bygningene ved første omverv, utmarkshus og sjøbrukets hus er tapt mellom 2000–2005. Etter 1. omverv hadde begge disse hustypene tapsprosjenter godt over gjennomsnittet. Nyttårsorkanen 1991/1992 førte til tap av bygninger i Fræna. Blant de SEFRAK-registrerte bygningene var det da særlig sjøbrukets hus som var utsatt. Ved siste omverv var flere satt i stand og i bruk, da dette er hustyper som det er flere bruksområder for, bla. innen turisme og friluftsliv.

Tallene for hus som er i kritisk dårlig stand, modererer noe inntrykket som tapsoversikten gir. Det er også mange dårlige våningshus, men her har driftsbygninger i tunet og hus i utmark en større prosentandel.

Undersøkelsen viser samtidig at langt de fleste nye endrete husene er våningshus. Driftsbygninger i tunet er minst endret.

Utskifting av elementer fra etterkrigstidas endringer og tilbygg i funksisstil er fortsatt de flest forekommende fasadeendringer, enten det gjelder tilbakeføring eller ikke. Det er kommet noen nye verandaer og plattinger, men ikke så mange.

0.3 Årsak til tap og endring

Dårlig tilstand er fremdeles årsak til de fleste tapene, som i 2000. At sjøbrukets hus ikke har tap i 2. omverv, henger nok sammen med at det fremdeles er bruk for dem, og at vernetiltak i kommunen har særlig vært rettet mot slike miljøer.

Ser man på forholdet mellom tettbygd og spredtbygd, er andelen nye tap den samme for begge – 3 %. Blant de tettbygde er det bare kommunesentret Elnesvågen som har tap, en andel på 7 %. Ingen hus var gått tapt i det gamle fiskeværet Bud. Bud er regulert til "spesialområde bevaring", og det er dette som gir positivt utslag for den samlede prosentandelen for "tettbygd". Når det gjelder andelen Nye endrete er det liten forskjell mellom tettbygd og spredtbygd, prosentandelen er den samme – 5 %. De to tettstedene Elnesvågen og Bud har samme endringsandel – 4 %.

De geografiske forskjellene kommer først til uttrykk når man sammenligner de gamle kommuneenhetene. Hustad skiller seg klart negativt ut, når det gjelder andel nye tap og andel hus i dårlig stand. Tapsandelen ligger på over tre ganger gjennomsnittet. Samtidig har Hustad svært liten andel av nye endrete. Denne fordelingen av tapsfrekvensen var sporbar også 1. omverv, men er langt klarere nå. Det samsvarer med inntrykket av mange nedlagte og fraflytta bruk i denne delen av kommunen, og gir en pekepinn om at bestandsutviklingen i de nærmeste årene vil følge det samme mønsteret.

Viktige tapsfaktorer i Fræna er både et visst tettstedspress, sporbart i kommunesenteret, men først og fremst en effekt av fraflytting og bruksnedlegging i de mest marginale jordbruksområdene av kommunen.

0.4 Bruk av SEFRAK-registeret, planforhold m.m.

Kommunen undersøker SEFRAK-registreringen ved byggemeldinger. Ved byggemelding som vedrører SEFRAK-registrerte bygninger blir fylkeskonservator kontaktet.

Fræna kommune har et komplett kopisett av SEFRAK-skjemaer. Den har også hatt tilgang på SEFRAK gjennom Nasjonalt bygningsregister (Matrikkelen) og denne brukes. Et eget bildearkiv fra 1980-tallet av bygninger i Fræna er lagt inn på data og brukes av saksbehandlerne.

For fiskeværet Bud er det laget en reguleringsplan. Saksbehandling vedrørende alle bygninger på Bjørnsundøyene går til fylkeskonservator.

Fræna fikk sin første kommuneplan 1989. Den første revisjon av denne ble vedtatt i 2003 da ”Arealdelen for kommuneplan” ble vedtatt i Fræna kommunestyre.

Søre Bjørnsund. Det er ingen tap og kun små endringer på Bjørnsundøyene i 2. omverv.

1 Om prosjektet

1.1 Riksantikvaren og miljøovervåking (MOV)

Miljøforvaltningens definisjon av miljøovervåking er: Miljøovervåking er en systematisk innsamling av data ved hjelp av etterprøvbare metoder, om mulig basert på en hypotese om sammenhengen mellom årsak og virkning.

Gjennom miljøovervåking vil Riksantikvaren: Følge med i kvantitative og kvalitative endringer i kulturminner og kulturmiljø, og vurdere effekten av tiltak i forhold til bestandsutvikling, tilstand og representativitet.

Riksantikvaren har i sin strategi slått fast at "RA skal forholde seg aktivt til den løpende samfunnsutviklingen gjennom offensiv kunnskapsutvikling, bred samfunnskontakt og god oversikt over sentrale endringsprosesser og deres konsekvenser."

Med et bredere tallmateriale fra systematiske undersøkelser vil man kunne stille prognoser for hvor stor del av bestanden som vil forsvinne i løpet av en gitt tid. Disse dataene vil kunne danne grunnlag for politisk handling med sikte på vern.

1.1.1 Miljømål

Kontrollregistreringen knytter seg til nasjonalt resultatmål 1: "Det årlige tapet av verneverdige kulturminner og kulturmiljøer som følge av at de fjernes, ødelegges eller forfaller skal minimaliseres. Innen 2020 skal tapet ikke overstige 0,5 % årlig."

1.1.2 SEFRAK

I 1970 ble det tatt initiativ til en landsomfattende registrering av faste kulturminner i Norge. Feltarbeidet kom i gang i form av prøveprosjekter i 1973. Registreringen ble først ledet av et eget sekretariat, "SEkretariatet For Registreringen Av faste Kulturminner i Norge", forkortet til SEFRAK. Arbeidet ble konsentrert til i hovedsak å omfatte bygninger og rester av bygninger eldre enn år 1900 (med en del lokale unntak). I 1989 ble sekretariatet oppløst og dets ansvarsområde overført til Riksantikvaren, men navnet SEFRAK ble beholdt som en betegnelse på det registeret som ble bygd opp. SEFRAK-registreringene ble i hovedsak avsluttet omkring 1995. Da var det ved hjelp av standardiserte skjema registrert over 515 000 objekter. (Av disse var ca 20 000 miljøregistreringer og "andre minner enn hus".)

Ved et samarbeid mellom Statens kartverk og Riksantikvaren ble opplysningene fra bygningsdelen av SEFRAK koblet sammen med bygningsdelen i GAB-registeret. GAB-registeret var den gang det nasjonale registeret for grunneiendommer, adresser og bygninger. I løpet av 2009 skal alle landets kommuner ta i bruk Matrikkelen som det offisielle registeret for eiendom, bygning og adresse. Matrikkelen erstatter GAB-registeret, men SEFRAK-dataene følger med inn i det nye systemet.

1.1.3 Miljøovervåkingens gjennomføring

I 1994 ble SEFRAK-registreringen fra 1973–74 i Nittedal kommune i Akershus som første kommune kontrollert. Utover 1990-tallet kom det i stand andre mindre overvåkingsprosjekter med kontroll av tidligere registrerte kulturminner – fornminner og bygninger. I 2000 fikk Riksantikvaren for første gang øremerkete midler for miljøovervåking, og siden 2001 er miljøovervåking en fast bestanddel i Riksantikvarens virksomhet.

Systematisk kontrollregistrering av SEFRAK-registrerte hus begynte i 2000, og det overvåkes i alt 18 kommuner. Hvert år kontrolleres utviklingen i fire kommuner, og hver kommune kontrolleres på nytt etter 5 år. De 18 kommunene er (1. omdrevsår i parentes): Nord-Aurdal, Gjerstad, Fræna og Kautokeino (2000); Sandnes, Eidskog, Skjåk og Saltdal (2002); Melhus, Snåsa, Flora og Vega (2003) og Sarpsborg, Holmestrand, Bø og Samnanger (2004) – dertil Tromsø (2001). Første omdrev av kontrollregistreringen ble avsluttet i 2004. Det er utarbeidet rapporter med resultat fra undersøkelsen for hver kommune – "Gamle hus da og nå".

SEFRAK-registreringen i de fleste av de undersøkte kommunene strakk seg over et langt tidsrom, fra midten av 1970-tallet til 1990-tallet. Det er derfor vanskelig å finne sammenlignbare tall for desimeringstakt og endringstakt i kommunene ut fra materialet for først omdrev. Gjennom andre omdrev er det tanken at man ved å kontrollere situasjonen over en gitt periode på 5 år, vil få et sikrere materiale for å vurdere og sammenligne bestandsutviklingen i de ulike kommunene.

Andre omdrev startet i 2005 med Nord-Aurdal, Gjerstad, Fræna og Kautokeino.

1.1.4 Undersøkte SEFRAK-data

Utgangspunktet for MOV-undersøkelsen har vært å se om de SEFRAK-registrerte bygningene fremdeles står, og om de er endret siden førstegangs-registreringstidspunktet. I feltarbeidet har prosjektet benyttet kartutplott som er produsert hos Riksantikvaren og papirkopier av SEFRAK-skjemaene. De innsamlede dataene er lagt inn i en database som har utgangspunkt i et ekstrakt av SEFRAK-opplysningene i Matrikkelen.

I tillegg til å undersøke de rent kvantitative forandringer i kulturminnebestanden – hvor mange som er tapt og endret – har det vært et mål å se på mulige kvalitative forandringer: Hva slags følger tap og endringer har fått for det kulturhistoriske innholdet og representativiteten i kulturminnebildet som helhet. Med utgangspunkt i strukturen i SEFRAK-registeret har man valgt ut noen aspekter som er undersøkt nærmere, det gjelder samfunnssektor, sosial miljøsammenheng, hustyper, alder, samt geografiske variasjoner innen kommunene.

Hustypebetegnelse som er brukt i MOV-undersøkelsen (og lagt inn i databasen) representerer en grovsortering som er gjort for MOV-undersøkelsen. Tanken er at undergruppene forenkler oversikten, samtidig som inndelingen tar vare på typiske trekk ved eldre byggeskikk – med egne hus for et variert sett med arbeidsoppgaver, funksjoner og utnyttelsen av ulike ressurser i landskapet. Betegnelsene som brukes er standardiserte da de lokale betegnelsene varierer.

For at den grafiske framstillingen skal være lesbar, er de fleste hustypene igjen inndelt i større grupper. Gruppene som grafene er bygd på vises med uthevet skrift i tabellen som følger. For oversikt over resultatene fra MOV-undersøkelsen fordelt på de enkelte hustypene, viser vi til tabeller i vedlegg til hver kommunerapport.

Bolighus/våningshus**Mindre uthus i/nær tunet**

Sidebygning
Stabbur/loft
Andre mindre uthus i/nær tunet
Uthus knyttet til bolig/bygård

Driftsbygninger i tunet

Fjøs, stall, låve (enkeltstående, også i rekke)
Driftsbygning (enhetsbygningen)

Hus i utmark/seter

Utløe, sommerfjøs
Kvern, sag
Koie
Andre hus i utmark
Seterstue/seterbu/sel
Seterløe
Seterfjøs
Andre hus på setra

Naust, sjøhus, fyr m.m.

Naust
Sjøhus
Rorbu
fyr m.m.

Bygård**Andre hustyper**

Næringsbygg (meieri, industri, kraftverk, teglverk, mølle, trandamperi, salteri, røykeri m.m.)
Kraftstasjon, transformatorstasjon
Forretning
Hotell, gjestgiveri, skysstasjon, kafé m.m.
Stasjonsbygning
Kirke, kapell
Skole/internat
Forsamlingshus
Sykehus, pleiehjem
Kommunehus
Bygdemagasin, telthus, tollbod
Hytte
Ukjent

Datering

Tidfestingen av hus i SEFRAK-materialet må leses med forbehold, dateringen er hentet fra registreringskjemaet og er som hovedregel ikke kontrollert. Som for de andre variablene er det en stor grad av skjønn i dateringen.

Datering i forhold til flyttete hus er et eget problemområde. Det har vært ulike tradisjoner for hvordan flyttete hus dateres – med utgangspunkt i gjenreisingsåret eller antatt byggeår før flytting. MOV-undersøkelsen har lagt seg på den siste forståelsen av "alder", siden denne har vært mest utbredt. I den utstrekning opplysningene på skjemaet klargjør bakgrunnen for dateringen, er dateringsåret korrigert for dette ved undersøkelsen. Dette er først og fremst aktuelt for eldre flyttete hus gjenoppsatt på 1900-tallet siden 1900-talls hus i utgangspunktet er holdt utenom undersøkelsen. Andre opplagte feildateringer, skrive/punchfeil og lignende er korrigert der man har blitt oppmerksom på det.

Registreringskretser – geografiske forhold

Et siktemål med MOV-undersøkelsen er å se om beliggenhet i forhold til sentrum/periferi, tettbygde/spredtbygde områder påvirker kulturminnebestanden.

SEFRAK-registreringen ble organisert i felt etter de samme grunnkretser som Statistisk sentralbyrå (SSB) har brukt i folketellingene fra 1970, 1980 og 1990. Disse tar utgangspunkt i befolkningstetthet. Kretsinnndelingen for Nord-Aurdal, Fræna, og Kautokeino er organisert etter grensene som gjaldt ved folketellingen i 1970. Gjerstad er organisert etter kretsinnndelingen som ble innført ved folketellingen i 1980. Kretsinnndelingen som SSB benyttet i 1980, inneholder flere kretser enn den fra 1970. I kretsinnndelingen fra 1970 er tettstedene skilt ut som egne kretser. Det er de ikke i 1980.

Kretsinnndelingen kan belyse tap og endringer knyttet til kulturminnenes geografiske beliggenhet, dvs. om visse strøk i en kommune er mer utsatt enn andre.

For oversikt over resultatene fra MOV-undersøkelsen fordelt på registreringskretser, viser vi til tabeller i vedlegg til hver kommunerapport.

1.1.5 Parametere for MOV-undersøkelsen

Følgende parametere skal undersøkes: 1) tap, 2) ombygging og 3) teknisk tilstand.

Tap

Tap er det absolutte tap av SEFRAK-registrerte objekter siden registreringstidspunktet. Det betyr at huset fysisk sett er borte.

Flytting som tap

Hus som er flyttet vil framkomme som tap, med unntak for flytting innen et snevert geografisk område – som for eksempel et gårdstun. Så langt undersøkelsen gir opplysninger om det, er det gjort rede for hvor mange som er flyttet.

Gjenoppstått

En ny kategori ved 2. omverv er gjenoppståtte hus. Det gjelder hus som har vært midlertidig tatt ned, lagret ved undersøkelsen for 1. omverv, og som så er satt opp igjen i tilnærmet opprinnelig fysisk sammenheng (jamfør flytting).

Endring – tilbygg, påbygg, ombygging

Det er definert tre ulike grader av endring: A, B og C.

Endringstype A Stor endring. Sterk grad av ombygging. Utvidelse eller reduksjon av bygningens bruksareal. Tilbygg/påbygg som i størrelse dominerer den opprinnelige bygningen. Bygningens opprinnelig volumkarakter er endret.

Endringstype B Middels endring. Mindre omfattende ombygging. Utvidelse eller reduksjon av bygningens bruksareal. Mindre påbygg/tilbygg som underordner seg den eksisterende bygningen.

Endringstype C Liten endring. Endring av bygningens karakter gjennom generelt vedlikehold for eksempel ved utskifting av ytre bygningselementer som nytt panel, takbelegg og vinduer/listverk.

I utgangspunkt tar MOV-undersøkelsen ikke stilling til om endringene er gode eller dårlige.

Et mål med undersøkelsen er å skille ut antall bygninger som er så sterkt ombygde at det er lite eller ingenting igjen av bygningens opprinnelig karakter (endringstype A). Disse bygningene har i stor grad mistet sitt opprinnelige preg, og vil som regel i kulturminnesammenheng regnes som relativt verdiløse. De kan likevel ha bygningshistorisk kunnskapsverdi og annen kulturhistorisk interesse.

For endringstype B og C vil et eventuelt tap av kulturhistorisk verdi variere langt mer med hvordan endringene er utført. Endringstype B kan for eksempel romme hus som er tilbygd, men hvor den opprinnelige delen har beholdt både form og autenticitet i detaljer.

Det blir likevel et stort element av skjønn i klassifiseringen av de endrete husene i de tre endringstypene.

Utgangspunktet også ved 2. omverv vil være huset ved førstegangs-registreringstidspunktet, slik det framstår på SEFRAK-skjemaet. Eventuelle tilleggsendringer i forhold til 1. omverv framkommer som merknader, men blir ikke ført fram i statistikkens form.

Tilbakeføring.

Enkelte endringer representerer en tilbakeføring til eldre uttrykk. De vil bli registrert som endring i denne undersøkelsen, som oftest i gruppe C, men B er også representert. Ved 2. omverv blir hus med tilbakeført karakter notert som en tilleggsmerknad i databasen og telt opp. I den statistiske analysen er det ikke tatt hensyn til om det er historisk verifiserbart belegg for tilbakeføringen knyttet til det enkelte hus. Dette blir omtalt mer skjønnsmessig i rapporten der man får opplysninger om det.

Problemer med å registrere mindre endringer

Dette berører vurderingen av hvilke objekter som skal klassifiseres i endringsgrad C, eller gå inn i restkategorien "uendret". I mange tilfelle kan det være vanskelig både å observere og klassifisere mindre endringer. Dette kan dels ha med kvaliteten på foto og bygningsbeskrivelsen på SEFRAK-skjemaet å gjøre. For å få mest mulig enhetlig behandling av materialet, er det valgt å ikke se på skifting mellom relativt moderne taktekke som bølgeblekk, eternitplater, asbestsplater, aluminiumsplater, papp m.m. som endring. Det samme gjelder også utskifting av enkelte vinduer som har samme format, men hvor detaljene er vanskelig å kontrollere i forhold til før/nå. Det ligger derfor en stor grad av skjønn i om dette er vurdert som "endring" etter kriteriene for undersøkelsen.

Om panel, listverk, vinduer og takbelegg er helt fornyet, men av samme typer som ved registreringen, vil dette i de fleste tilfelle ikke bli registrert som endring. Undersøkelsen har derfor ikke som mål å registrere tap av autenticitet på detaljnivå.

Står – status ukjent

En del hus har det ikke vært mulig å klassifisere endringsgrad til. Dels skyldes det, som nevnt over, kvaliteten på SEFRAK-skjemaet, dels kan det være hus som var under oppussing/ombygging – enten ved den opprinnelige SEFRAK-registreringen, eller ved MOV-undersøkelsen. Disse går inn i undersøkelsen som "Står". I 2. omverv er status til en del av disse avklart, mens nye er kommet til.

Riving av deler av hus

En spesiell type endring framkommer når deler av hus blir revet, og gjelder ofte der konstruksjoner som laft, bindingsverk, skjelterverk eller stav/grind er kombinert. En typisk endring her er at de deler av huset som er bygd i lettere konstruksjon er mer utsatt for forfall og derfor blir revet, mens den tømra delen står igjen. Ofte gjelder slike del-rivinger driftsbygninger og da er særlig fjøset utsatt. Grindabygde hus kan bli forkortet med noen stavpar.

1548-009-022. Malmefjorden innerst i Fræna fjorden ender i et "amfi" med gårdsbrukene spredt i vifteform rundt fjordbassenget. Den eldste vegen går mellom gårdstuna litt ned i lia, mens den nye hovedvegen ligger lenger opp og rett under foten av åsen man ser mot i bildet. På Ytre Julset i forgrunnen er bebyggelsen uendret, men kretsen som helhet hadde høye tap ved 1. omverv, over gjennomsnittet 2005 og høy andel som er i dårlig tilstand. Men det hvite huset langt inn i bildet til høyre er Gammelskulen på Malme som nylig er pusset opp og "ført tilbake".

2 Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen 2005

2.1 De utvalgte kommunene til MOV-undersøkelsen 2000–2005

De aktuelle kommunene for 2005 er Gjerstad i Aust-Agder, Nord-Aurdal i Oppland, Fræna i Møre og Romsdal og Guovdageainnu/Kautokeino i Finnmark.

Kommune nr/navn	Innbyggertall	Befolkningsutviklingen 2000–2005	Hovednæring	Antall registrerte SEFRAK-objekter i Matrikkelen
0542 Nord-Aurdal	6442	svak tilbakegang	Service, turisme, landbruk	1832
0911 Gjerstad	2500	stabil	Skogbruk, industri	786
1548 Fræna	9023	stabil	Landbruk, industri, fiske	1287
2011 Guovdageainnu/-Kautokeino	2997	svak tilbakegang	Reindrift med videreforedling	81

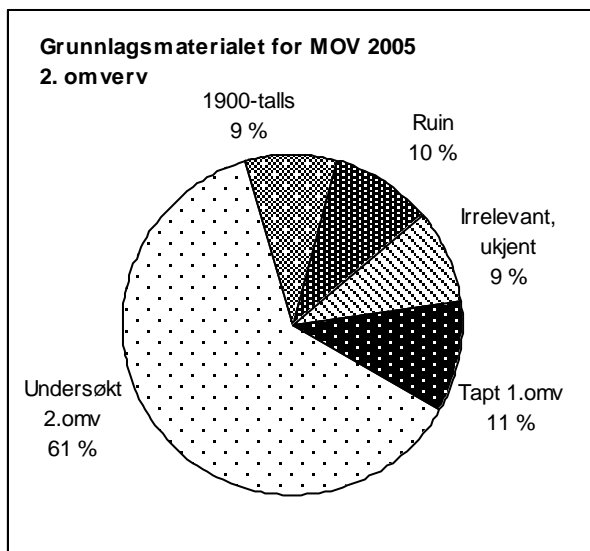
2.1.1 Undersøkte bygninger 2000–2005

I Matrikkelen er det til sammen 3987 registrerte objekter fra Nord-Aurdal, Gjerstad, Fræna og Guovdageainnu/Kautokeino. Ikke alle er med i MOV-undersøkelsen, flere faller utenom av forskjellige årsaker.

Kommune nr/navn	Objekter i Matrikkelen	Datert til 1900-tallet	Ruin	Irrelevant, ukjent	Tapt 1. omverv	Undersøkt 2. omverv
0542 Nord-Aurdal	1832	91	88	303	173	1177
0911 Gjerstad	787	36	140	23	33	555
1548 Fræna	1287	180	167	20	196	724
2011 Guovdageainnu/-Kautokeino	81	36	0	5	17	23
2005 samlet	3987	343	395	351	419	2479

Irrelevant/ukjent – objekter som er trukket ut av undersøkelsen

MOV-undersøkelsen gjelder endringsstatus for bygninger. Objekter som ble registrert som ruiner er derfor trukket ut av undersøkelsen. Enkelte objekter er irrelevante fordi de ligger inne med to ulike registreringsnr. i registeret. Noen "andre minner" er lagt inn i registeret som hus. De fleste av disse er brønner og sisterner. Registeret inneholder også nye hus satt på gamle murer, med ofte sprikende måte å registrere de historiske opplysningene. Andre som er trukket ut mangler opplysninger av ulike årsaker, eller det har vært vanskelig å komme til dem.

I alt 2479 bygninger er undersøkt og ligger til grunn for resultatanalysene i kommune-rapportene for MOV-undersøkelsen 2005.

Diagrammet til venstre viser hvor stor andel av de registrerte objektene som undersøkelses-grunnlaget utgjør (61 %), og hvor store andeler de andre gruppene har.

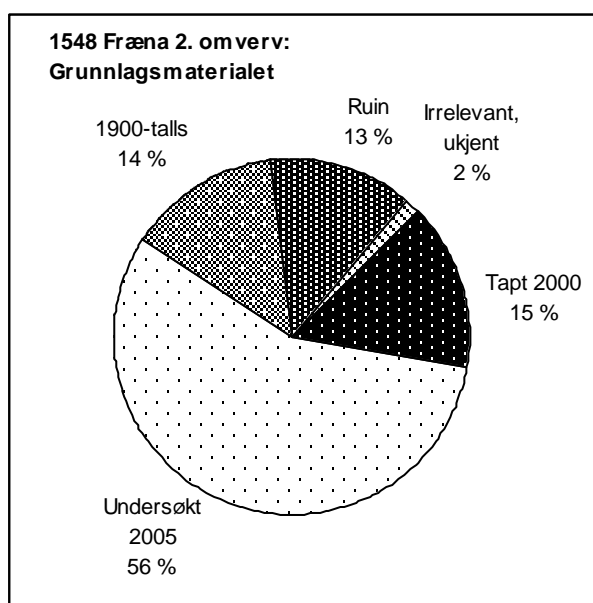
Tallene for grunnlagsmaterialet 2005 er ikke helt identiske med de som ble oppgitt i grunnlagsmaterialet for 1. omverv. Flere objekter er kommet til i databasen til Matrikkelen, bl.a. på grunn av et fortløpende arbeid med korrigeringer. Også utvalget for MOV-undersøkelsen er noe korrigert. Noen flere er vurdert som irrelevante, feil er rettet, samtidig som enkelte som var tapt, ved at de midlertidig

var tatt ned eller flyttet og nå gjenoppsatt i opprinnelig miljø, er tatt inn igjen i undersøkelsen. I forhold til de undersøkte er dette likevel så få at det ikke røkker ved relevansen for å sammenligne de to omvervene.

2.2 Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen i Fræna 2005

2.2.1 Antall undersøkte bygninger

Kommune nr/navn	Registrerte objekter 1978-1994	Datert til 1900-tallet	Ruin	Irrelevant, ukjent	Tapt 1. omverv	Undersøkt 2. omverv
1548 Fræna	1287	180	167	20	196	724

MOV-undersøkelsen for 2. omverv tar utgangspunkt i 724 gjenværende hus etter undersøkelsen i 2000.

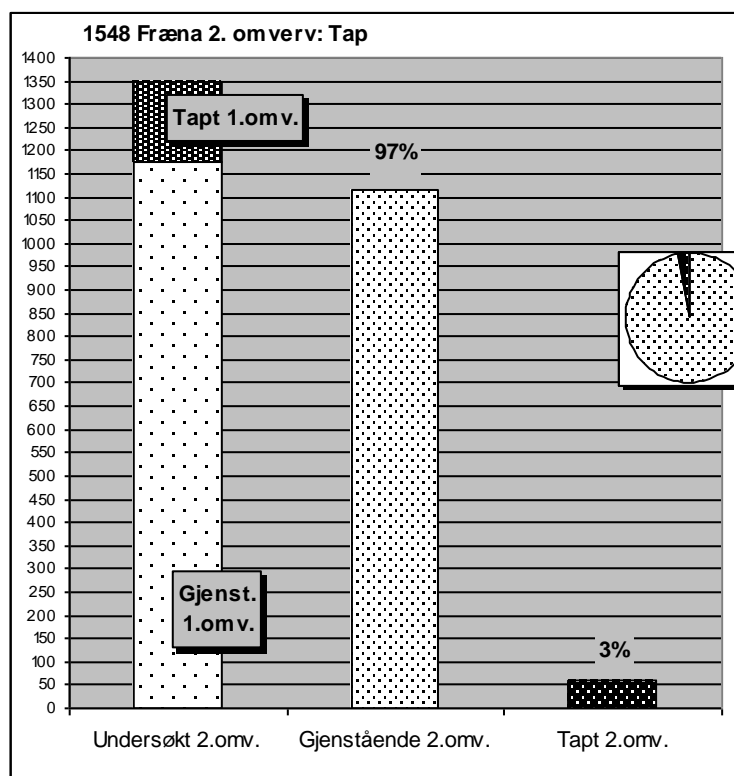
Hus tapt før 2000, hus datert til 1900-tallet, objekter som ble registrert som ruiner etter hus, andre typer minner o.l. faller utenfor undersøkelsen.

Diagrammet til venstre viser hvor stor andel av de registrerte objektene som undersøkelses-grunnlaget utgjør (56 %), og hvor store andeler de andre gruppene har.

3 Resultat

3.1 Tap

3.1.1 Tap – samlet oversikt

Av 724 undersøkte bygninger i Fræna er 22 tapt siden 2000. Det vil si at 3 % av den undersøkte bygningsmassen i 2005 er borte.

702 bygninger – 96 % står fortsatt.

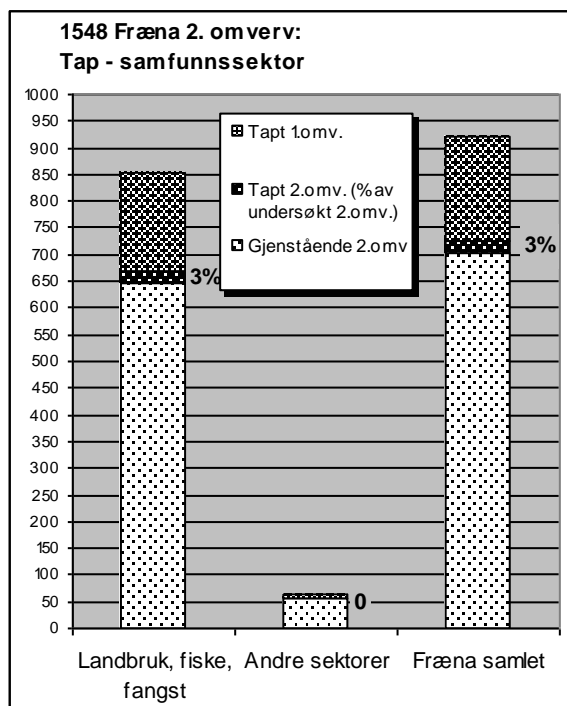
Sammenlignet med utgangspunktet for SEFRAK-registreringen er nå akkumulert tap i den opprinnelige registreringsbestanden på 24 %, mot 22 % i 2000.

Ett hus, et seterfjøs, er gjenoppført etter 1. omverv.

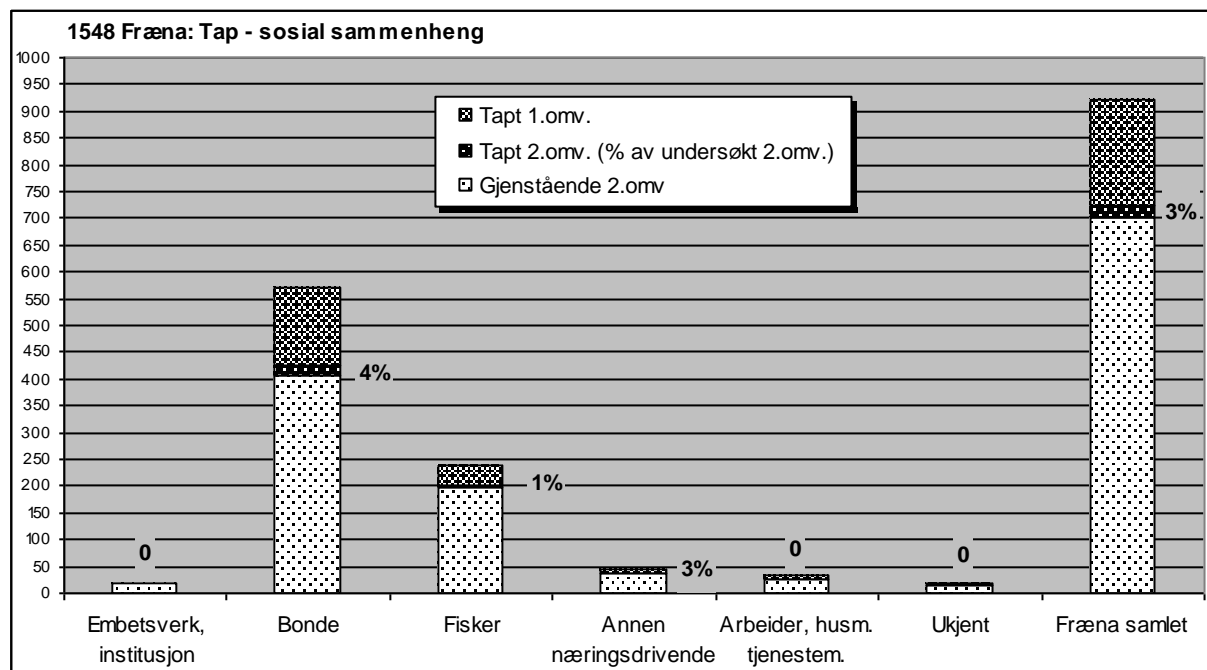
1548-019-040. Lån på Skotten i Hustad i to stadier før det ble revet. Til venstre ved SEFRAK-registreringen i 1980, til høyre i 2000, da kåravdelingen var revet. Huset har den karakteristiske lemuren av stein i den ene endeveggen – slik det har vært vanlig langs kysten. I 2005 var huset borte. Våningshus topper tapsoversikten i Fræna, og det er særlig situasjonen i Hustad som bidrar til dette.

3.1.2 Tap – samfunnssektor og sosial miljøsammenheng

Alle nye tap i Fræna er knyttet til primærnæringen, dvs. landbruk og fiske. Tapsprosenten er lik det totale for kommunen.

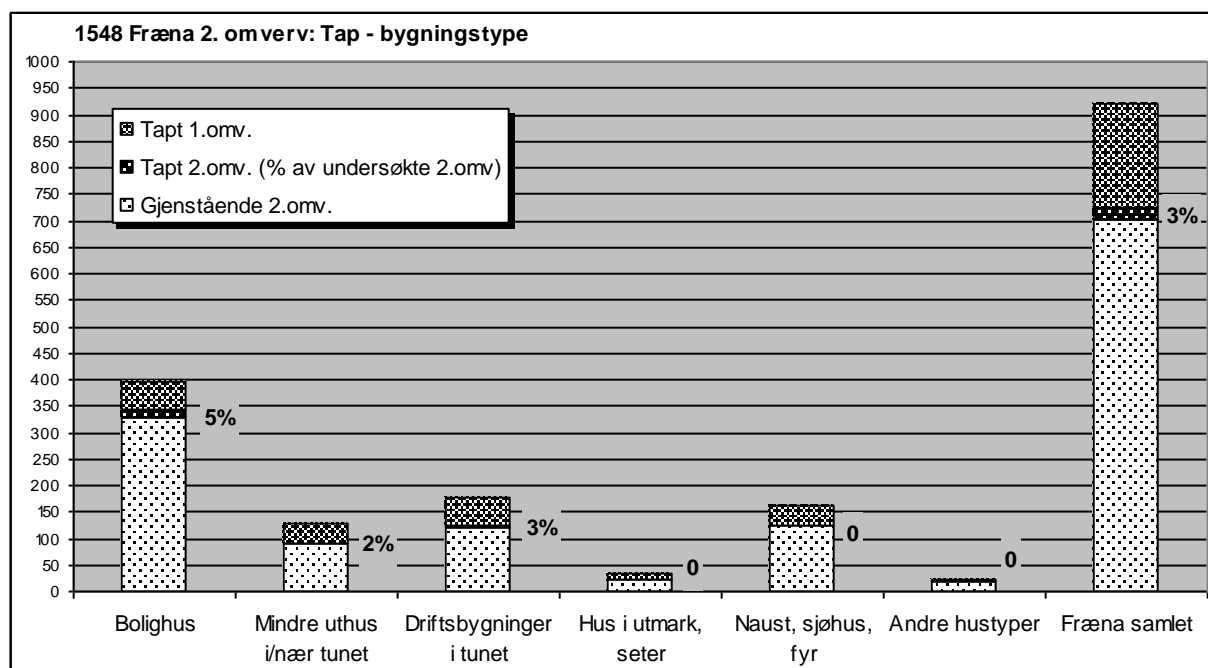
Ved 1. omverv var det også noen tap i de andre mindre sektorene.

Det er registrert tap for tre sosiale grupper i Fræna, bonde, fisker og annen næringsdrivende. Både i tall og prosentandel er det klart største tapet knyttet til gruppen "Bonde".

Resultatet samsvarer med hovedtrekkene i undersøkelsen for 1. omverv, men slår tydeligere ut for bondestanden. Hus knyttet til bønder som er den klart største i gruppen i Fræna-materialet, ligger over gjennomsnittet, mens andelen for den nest største gruppen, fiskerne, ligger på bare 1 %. I motsetning til 1. omverv har den lille gruppen med arbeidere og husmenn ikke tap i 2005. Men tapet i "Annen næringsdrivende" gjelder ett hus på et småbruk for en handverker og ligger sosialt nært opp til gruppen husmenn.

3.1.3 Tap – bygningstyper

Tapsandelen er størst for våningshus, fulgt av driftsbygninger og mindre uthus i og nær tunet. Andelen tapte bolighus/våningshus ligger 2 % over den totale tapsandelen for kommunen. Når det gjelder tapet i gruppen "mindre uthus i tunet", utgjøres det av to stabbur. Sjøbrukets hus har ikke tap. Driftsbygningene følger gjennomsnittet.

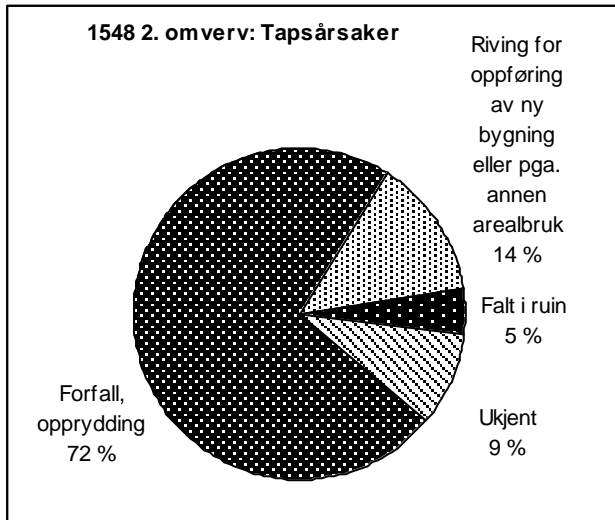
Resultatet samsvarer lite med trenden fra 1. omverv. Det er overraskende at så mange "nye" våningshus har gått tapt. Etter 1. omverv hadde mindre uthus og driftsbygninger en langt større tapsandel enn våningshus – og Fræna fulgte den vanlige trenden for dette. Også utmarkshus hadde langt høyere andel tap i 2000. At sjøbrukets hus nå kommer så bra ut i forhold til sist, kan nok ses i sammenheng med at stormene sist på 1990-tallet nettopp hadde gjort et stort innhogg her. Dessuten er de områder som særlig representerer denne gruppen, Bjørnsund-øyene og Bud, underlagt spesielle bestemmelser når det gjelder vern i forhold til resten av kommunen.

Når det gjelder stabbur, følger undersøkelsen i 2005 trenden fra sist som viser at stabbur i Fræna har lav status i forhold til å bli tatt vare på, motsatt de fleste innlandskommunene som er med i MOV-undersøkelsen.

Til venstre våningshus typisk for Hustad-området (1548-024-007). Karakterisert bl.a. ved en skottdel i bindingsverk i den ene enden av huset. Huset var i bruk som lager i 2000 og i dårlig stand. I 2005 var det revet. Til høyre tun på Sandvik (1548-020-063). I 2000 sto både våningshus og driftsbygning, men var preget av forfall, i 2005 var begge borte.

3.1.4 Tapsårsaker

Dårlig teknisk tilstand er fremdeles viktigste direkte årsak til at hus går tapt, hele 77 % av tapene har bakgrunn i forfall. Andelen "Riving for oppføring av ny bygning eller annen arealbruk" er på 14 %.

Et hus, et seterfjøs på Malmesetra som var falt i ruin i 2000, er nå ført opp igjen.

1548-020-035. Stabbur på Breivik som skal være bygd ca. 1890. I 2000 var det i dårlig stand (foto), samtidig skjedde det store endringer i tunet. I 2005 var det borte. Gruppen stabbur/loft hadde en høy andel av tapene ved 1. omv. To tap gir i 2005 en tapsandel på 4 %, like under gjennomsnittet.

1548-020-068. Våningshus for fiskerbonde på Sandvik. Bruket var nedlagt ved registreringen i 1980 og jordveien leid bort. Huset sto med mindre endringer i 2000 (foto), men er nå erstattet av ei hytte. Dette er et av flere tap som drar tapsandelen for Hustad-området opp. Flere av disse gjelder våningshus.

1548-003-013. Løe (driftsbygning) på Vikan i den sørlige delen av storkommunen, i tidligere Fræna herred. Den ble revet fordi den ikke lenger var i bruk.

1548-017-005. Tidligere sengebu og stabbur som allerede ved SEFRAK-registrering var tatt i bruk som garasje. I 2005 var huset revet.

Sjøbrukets hus har ikke tap i 2. omverv. Over Søre Bjørnsund. Under Bud.

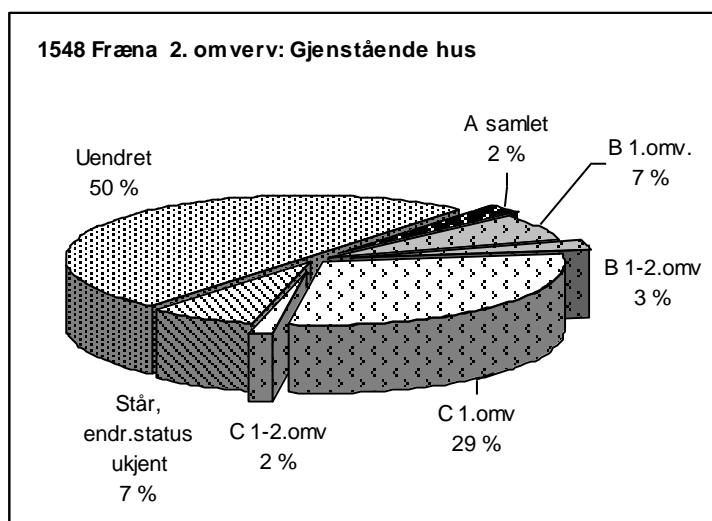
3.2 Endringer av gjenstående bygninger

Grunnlaget for undersøkelsen er de samme gjenstående bygningene som det er gjort rede for i kapittel 3.1. I dette kapittelet gjøres det rede for hva som har skjedd med disse.

To forhold belyses:

- Endringer i form av tilbygg, påbygg, andre ombygginger
- Bygningenes tilstand/forfall

3.2.1 Endringer – samlet oversikt

Det samlede antall endrete hus siden SEFRAK-registreringen er etter 2. omv. 303 og utgjør ca. 43 % av de gjenstående bygningene.

I perioden 2000–2005 er det 35 flere hus som har fått endringsstatus A, B eller C.

I prosent er det ca. 5 % flere endrete av de gjenstående i 2005, sett i forhold til 2000.

De "nye" endrete fordeler seg på alle endringstyper, flest på B – med et segment på 3 %. Det er tre nye hus i kategori A.

Ca. 50 % av den gjenstående bebyggelsen fra før 1900 i Fræna står i store trekk slik den var ved førstegangsregistrering.

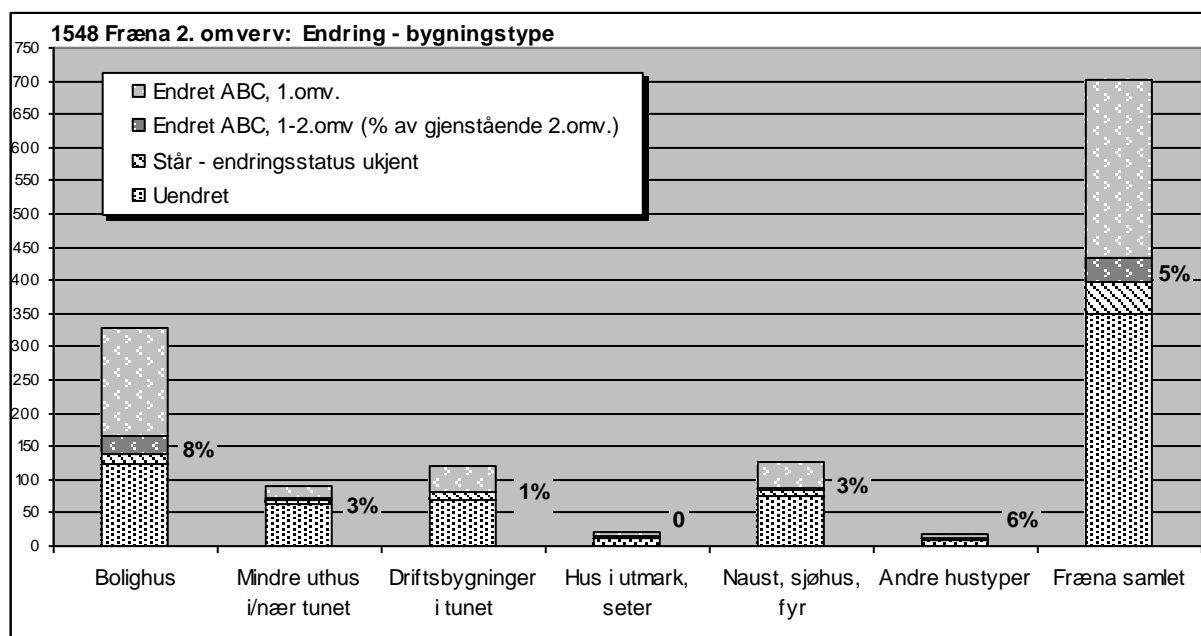
For 7 % av bygningene kjenner vi ikke endringsstatus. Andelen har økt noe målt i prosent, men i antall er denne gruppen litt mindre enn i 2000. Flere gjelder hus som var under oppussing/endring 2005, og hvor det var vanskelig å slå fast endringstype.

Tallene over nye hus med status "Endret" i forhold til opprinnelig SEFRAK-registrering gir ikke et fullstendig bilde av hvor mange hus det har "skjedd noe med" i perioden. Samlet har rundt 16 % av de gjenstående gjennomgått ulike fysiske tiltak siden 1. omv., men ikke alle klassifiserer til ny endringsstatus i forhold til kriteriene. Her inngår hus under ombygging i kategorien "Står", noen er endret slik at det forsterker endringstypen de fikk ved 1. omv., andre har status "Uendret" etter oppussing (2 %).

Tilbakeføring

Flere hus er nå, sett i forhold til forrige omv., søkt ført tilbake til opprinnelig/tidligere tilstand, eller pusset opp med det for øye å beholde det eldre preget til huset. Endringene gjelder som oftest nye vinduer, nytt torvtekke og enkelte tilfeller av nytt skifertekke. Sveitserstillelementer er på full fart inn i eksteriørdetaljer. Vi har ikke undersøkt graden av dokumentasjon som kan ligge bak noen av disse endringene. Det meste bærer preg av et ønske om en generell eldre stiltilpassing.

3.2.2 Endring – bygningstyper

Undersøkelsen viser til store forskjeller når det gjelder fordeling av nye endrete hustyper. "Bolighus/våningshus" er mest endret, "Driftsbygninger i tunet" minst.

"Mindre uthus i tunet" og "Naust, sjøhus, fyr" har samme endringsandel, godt under gjennomsnittet. Det er også et stort hopp ned til samlegruppene "Andre hustyper" og "Hus i utmark". Det er få registrerte bygninger i disse gruppene. De noe større gruppene "Mindre uthus" og sjøbrukets hus har økt sine endringsandeler med 3 %. Bolighus/våningshus hadde klart flest endrete etter 1. omverv også, men nå har denne trenden blitt forsterket. Driftsbygninger i tunet som ved forrige omverv lå blant de mest endrete, har nå en andel nye endrete på bare 1 %. Og det er ingen nye utmarkshus blant de med status "endret", om man ser bort fra det gjenoppståtte seterfjølset.

1548-017-019. Huset ble satt opp ca. 1890 på Gule. Det er ikke tilknyttet jordbruksbebyggelsen, en vegvokter som også drev fiske, skal ha bodd her. Ved SEFRAK-registreringen i 1978 var det et enkelt hus med husmorvinduer og skifer på taket. I 2005 var huset kraftig tilbygd og endret, og det gamle huset var umulig å se utvendig. Det ble kategorisert i endringsklasse A.

1548-015-006. Huset på Bergset skal ha blitt bygd rundt 1870, og ble muligens flyttet hit fra Fjordane. Det var et stort, men tradisjonelt midtgangshus på gråsteinsmurer og med skifertekke. Det var uendret ved 1. omverv, men har siden gjennomgått omfattende endringer og tilbygg. Opprinnelig bygningskropp er sporbar, men utbyggene dominerer. Det er derfor klassifisert til endringstype A.

1548-015-011. Opprinnelig våningshus på småbruk i Bergset-området. Endringstrekkene er typiske for flere eldre hus i Fræna. Eternitkledningen fra 1900-tallet ble i 2005 ble skiftet ut med liggende trekledning, vinduene "tilbakeført" og huset har fått en sto, åpen "veranda". Endringsstatus er type C.

1548-001-215. Fiskerhjem på Bjørnsundøyene. I 2005 var huset nylig satt i stand. Bl.a. er den gamle skiferen som var dårlig, skiftet ut med skifer av samme type. Med noen mindre eksteriørendringer er huset vurdert som endringstype C. Byggesaksbehandling som gjelder det meste av bebyggelsen på Bjørnsund-øyene går til fylkeskonservator. Innfelt huset ved registreringen i 1981.

1548-016-050. Handelsgården Solvåg i Bud var nylig pusset opp i 2005. Med unntak for butikkvinduene, er gategasidene som ved registreringen i 1979. Hagesiden med husmorvinduer gjenstår. Endringen er klassifisert som endringstype C.

1548-023-042. Brygge i Askvågen. Til venstre situasjonen ved SEFRAK-registreringen i 1980 da sponkledningen var bevart på større deler av huset. I 2000 var sponkledningen erstattet med liggende trepanel. I 2005 (lengst til høyre) er fritidsinnslaget blitt synligere med "plattung/veranda" mot sjøen.

1548-016-043. Stabbur i Bud, iflg. SEFRAK-registreringen kan det muligens være fra 1632. Huset var noe forfallent ved registreringen i 1979. I 2005 var det under oppussing, det er brukt samme type materialer der det har vært behov for å skifte ut noe.

1548-001-164. I 2005 har fiskerboligen på Søre Bjørnsund fått et tilbygg i form av en "skut" i kortveggen. Endringsstatus er B.

1548-001-129 Fiskerbolig på Nordre Bjørnstad som nylig er pusset opp og ført tilbake. Huset er udatert, men har nok fått sin form etter flytting 1909–13. Endringsstatus er C.

1548-001-238. Brygga på Søre Bjørnsund var i begynnende forfall ved registreringen i 1982. Det meste var satt i stand ved 1. omverv, men noe gammel kledning og noen vinduer sto igjen. Nå er hele eksteriøret fornyet, endringstype er som i 2000 – C.

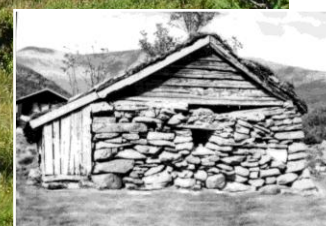
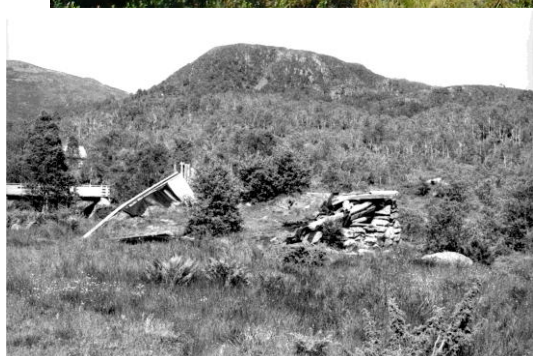
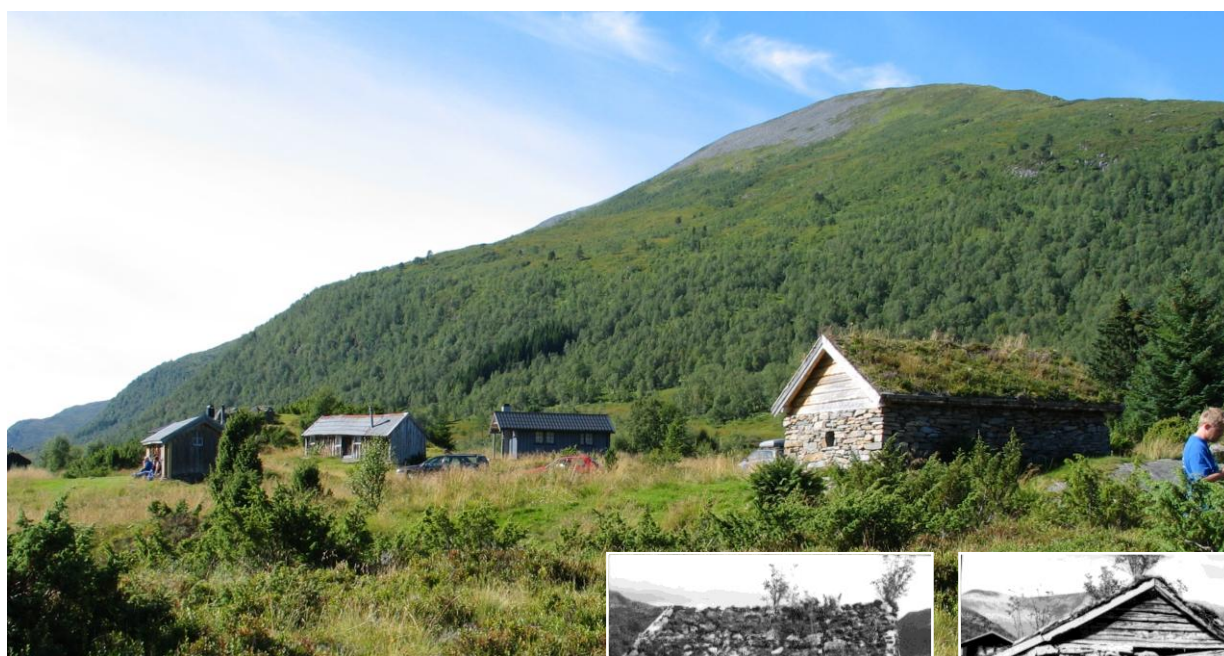
1548-010-008. Sommerfjøset på Røldalsetra var pusset opp under 1. omverv. Det er i hovedsak satt i stand med samme materialer som ved registreringen. Eneste endring er at taket er trukket ut som en sval. Det er vurdert til endringstype C.

1548-007-011, 015. I 2000 hadde flere hus på Hestadsetra fått tilskudd av STILK-midler. Særlig var takene i ferd med å bli skrøpelige. I 2005 er status "istandsatt" for begge de to registrerte seterstuene, og etter MOV-kriteriene "uendret". De er bygd over samme lest og står på hver sin side av en nyere stue. Det er også registrert to høyløer på setra, den ene med nytt taktekke. Fjøset var falt ned i 2000 og inngikk som tapt ved 1. omverv.

1548-012-017. Stabburet på Myrbostad var råteskadet ved registreringen i 1979. På den ene langveggen var det rester av flis. Planen var da "å rive uten tanke på bevaring". I 2000 var imidlertid huset utbedret og kledt med tømmermannspanel på alle vegger (foto i midten). I 2005 er også de gamle eternitplatene på taket erstattet av torvtekke. Endringsstatus er C ved begge omverv.

1548-009-045. Steinfjøset på Malmesetra var falt sammen i 2000, innfelt bilde til venstre. De to øverste innfelte bildene viser situasjonen ved registreringen i 1978. I 2005 var fjøset gjenreist med utgangspunkt i de gamle murene. I reisverksdelen er det brukt nye materialer, og skeivtekket er ikke videreført. Det kan være et spørsmål om det er samme huset. Vi har valgt gjenoppstått og kategori B. Fjøset står i miljø med hytter og seterstuer.

1548-009-025. Gammelskulen på Malme ble beboelseshus rundt 1960, og var ved registreringen i 1978 preget av mange endringer (innfelt bilde). Etter fire års restaurering basert på dugnad, i regi av velforeningen Gamle Malme Skule, ble den gjenåpnet i tilbakeført tilstand og innredet som i gamle dager. Skolen ligger strategisk til i et kryss av eldre bygdeveger.

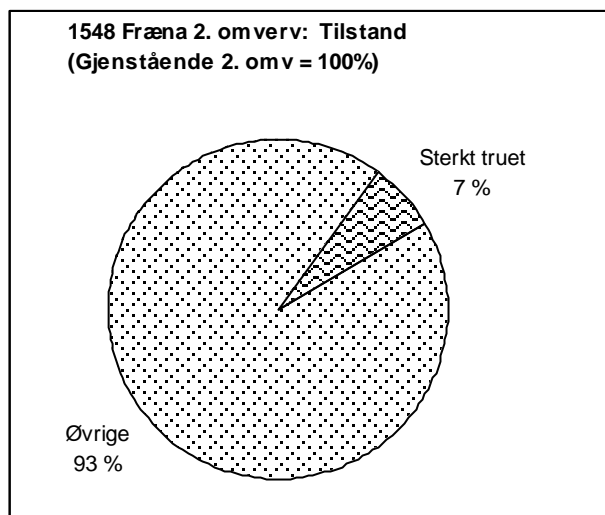

1548-001-270. Naust i Søre Bjørnsund. Litt flere vinduer er en vanlig fasadeendring når sjøhus og naust pusses opp. Men det er relativt få slike endringer på Bjørnsund i 2. omverv. Endringen er klassifisert som endringstype C.

3.3 Tilstand

De gjenværende bygningene er her vurdert etter tilstanden i år 2005.

3.3.1 Tilstand – samlet oversikt

I 2005 har i alt 46 hus status som sterkt truet på grunn av dårlig teknisk tilstand. Det tilsvarer 7 % av de gjenstående SEFRAK-registrerte husene.

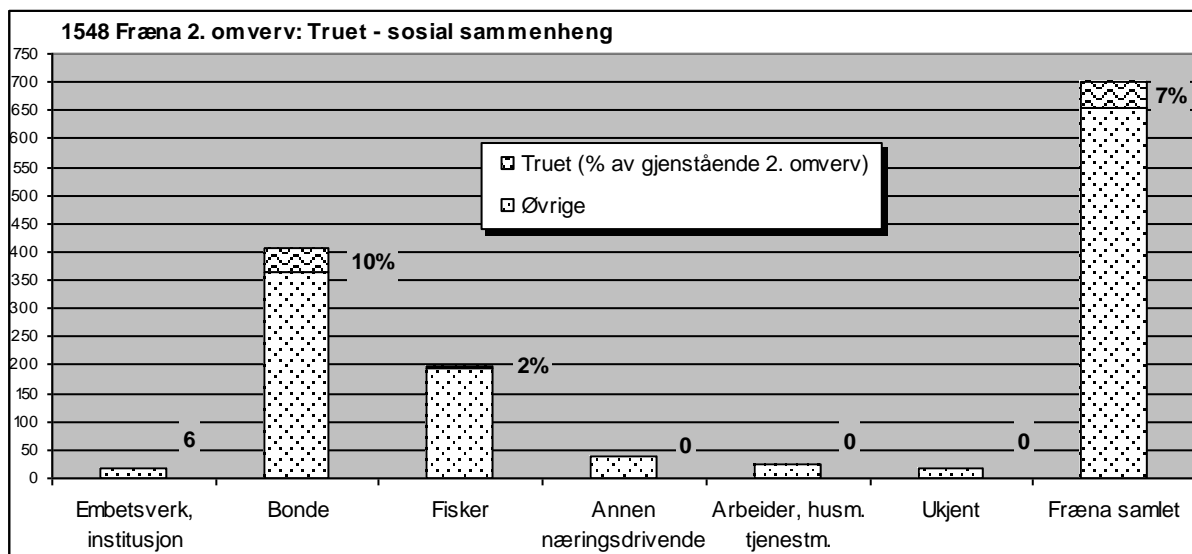
I forhold til gjenværende bestand representerer de en økning på 2 % mellom 1. og 2. omv. I antall er det 13 flere hus i 2005. I realiteten er det enda flere, 10 hus med status truet i 2000 er nå gått tapt.

Dette er et minimumstall da bare de åpenbart sterkt truede husene er telt med. Tallet gir en prognose om forventet tap i Fræna i kommende år.

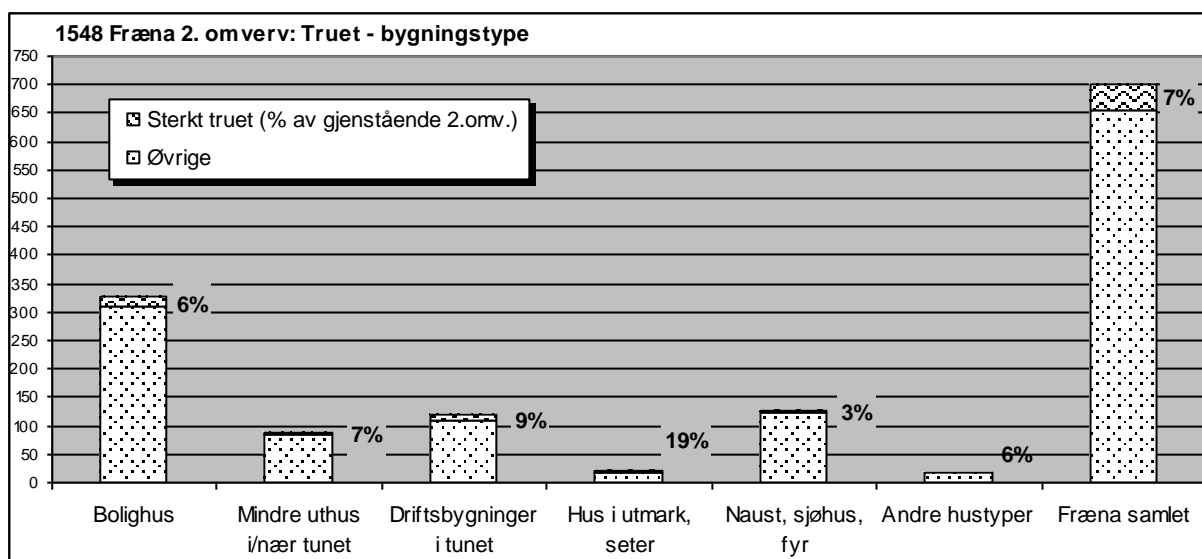
1548-012-031. Gården Elnes har markert beliggenhet i fjordlandskapet, og har gitt navn til både fjorden og tettstedet Elnesvågen. Hovedbygning, stabbur og skjul står tilbake i tunet. Hovedbygningen er ei av få bevarte store, "klassiske" Romsdalslån. Men etter lang tid uten bruk, begynner tilstanden å bli kritisk. Stabburet er i ferd med å settes i stand.

3.3.2 Tilstand – sosial miljøsammenheng

Den største andelen av kritisk dårlige hus er å finne i landbrukssektoren, som også tallmessig er den største. Blant fiskerne er tre hus truet. I den lille gruppen embetsverk som noe overraskende har den nest største andelen, dreier det seg om ei skolestue.

3.3.3 Tilstand – bygningstyper

Mest truet er den lille gruppen med utmarkshus, hele 19 % av de gjenstående er i dårlig stand. Men det er kritisk dårlige hus i alle grupper. Ser man bort fra utmarkshusa, har jordbruksrelaterte driftsbygninger i tunet og mindre uthus i og nær tunet de største andelen med truete hus. Det er også en større andel truete våningshus, like under gjennomsnittet for kommunen. Men våningshus i tunet utgjør den klart største husgruppen i registreringen. Sjøbrukets hus er i best stand.

Undersøkelsen støtter dels trenden fra 1. omverv, også da toppet driftsbygningene statistikken over kritisk dårlige hus, mens sjøbrukets hus var i best stand. Våningshusas relative andel av truete har gått litt ned, noe som nok henger sammen med denne hustypens store andel av tapene i perioden.

1548-003-015. Fraflytt våningshus på Stavik. Det var ikke i bruk ved registreringen i 1979. Driftsbygningen på bruket var da under riving.

1548-008-010. Seterbua på Storsetra var i god stand ved SEFRAK-registrering i 1980. Den var da i bruk som feriehus. I 2005 var tilstanden forverret.

1548-019-033. Våningshus i Skotten-området, i 2000 sto det uendret, i 2005 var det i dårlig stand og halve huset var revet. Når/om huset forsvinner, går enda ett hus med den karakteristiske lemuren i naturstein tapt.

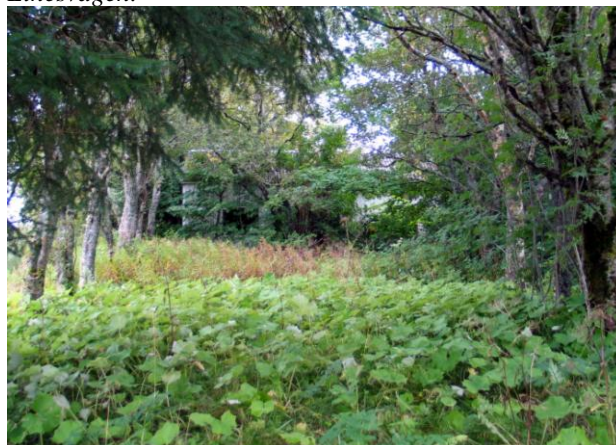
1548-019-026. Stabbur i Skotten-området, nord i Fræna. Det er typisk for området med doble dører med kronbelisting. I 2005 bar det tydelig preg av dårlig vedlikehold.

1548-004-028. Tidligere driftsbygning på gårdsbruk. I 2005 står den alene tilbake, midt oppe i et brakkområde, et planlagt utbyggingsområde nær Elnesvågen.

1548-018-05. Naust ved Harøysund. Det skal være bygd rundt 1850. Tilstanden var ikke helt bra ved SEFRAK-registrering. I 2005 var den forverret.

1548-022-004. Driften på det tidligere fiskerbondbruket på Nerland var opphørt et par år før SEFRAK-registreringen i 1980, og eier var i ferd med å selge jordveien. Huset skal være gammelt og flyttet hit fra Male først på 1900-tallet.

1548-009-043. Seterbu som var i dårlig stand i 2000, i 2005 har tilstanden forverret seg noe, særlig torvtaket. Malmesetra er i dag først og fremst et mye brukt friluftsområde der ingen setre er i drift. Men det er mange spor etter tidligere bruk av området.

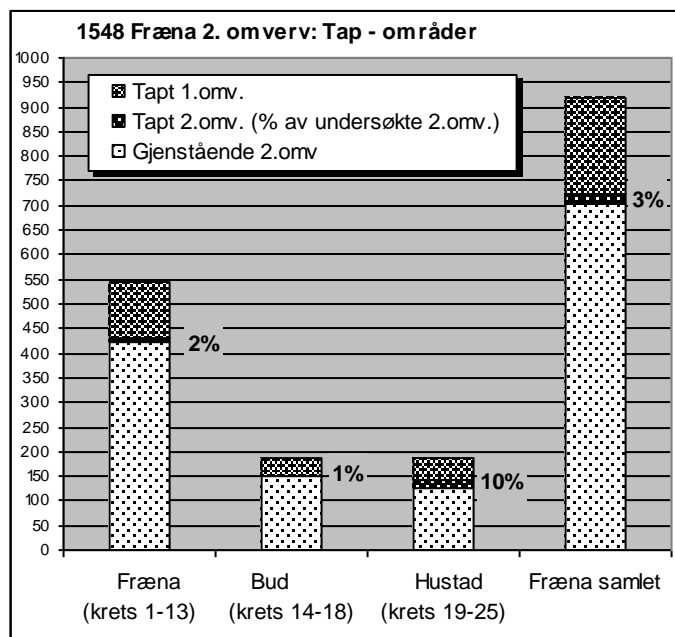

1548-005-027. Bruk som er i ferd med å gro igjen på Lindset. Driften var opphørt ved SEFRAK-registreringen i 1980.

4 Geografiske variasjoner

4.1 Tap og geografiske variasjoner

4.1.1 Tap – områder: Fræna, Bud, Hustad

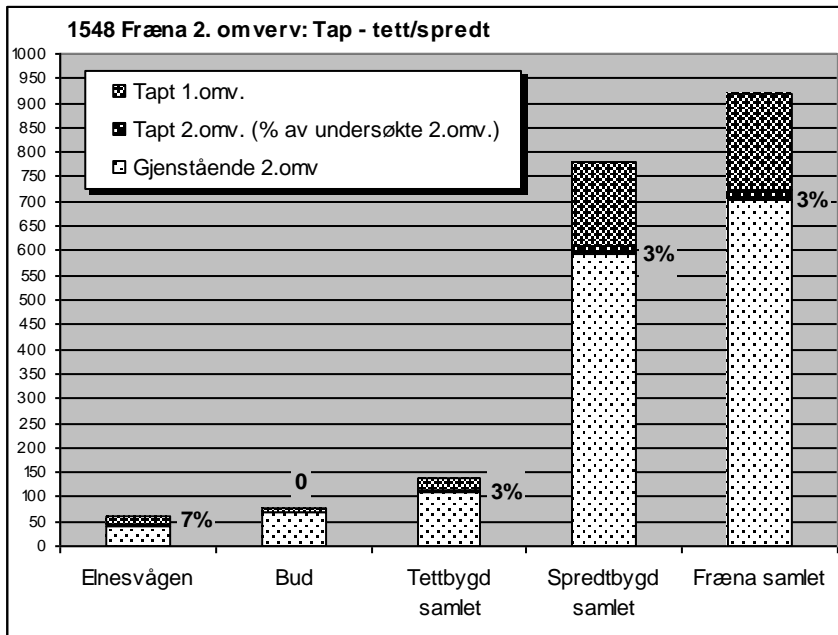
I prosentandel topper Hustad oversikten over nye tap. Det er stor avstand til Fræna og Bud.

Rangeringen følger trenden fra 1. omverv, men forskjellene slår langt mer negativt ut for Hustad i 2005 enn i 2000.

1548-020-067. Sandvikbukta ved Farstad. Farstad er en krets med mange tap som bidrar til å dra opp tapsandelen for delområde Hustad i 2. omverv.

4.1.2 Tap – tettbygd/spredtbygd

Tettstedet Elnesvågen har en tapsandel lik de spredtbygde områdene. I Elnesvågen ligger kommuneadministrasjonen, andre institusjoner og butikker, og her har det meste av seinere boligbygging funnet sted. De få SEFRAK-registrerte bygningene som fremdeles sto, har ligget utsatt til og har et tap over det dobbelte for gjennomsnittet i Fræna. I det andre tettstedet Bud har det ikke vært tap i perioden.

Forholdet mellom de to tettstedene er dels det samme som i 2000, men SEFRAK-registrerte før 1900 utgjør en meget liten gruppe i området Elnesvågen.

Sammenligner man resultatene for spredtbygd og tettbygd, er tapsandelen for begge på 3 %. Dette understøtter trenden fra 1. omv. da var også tapsandelen den samme for begge.

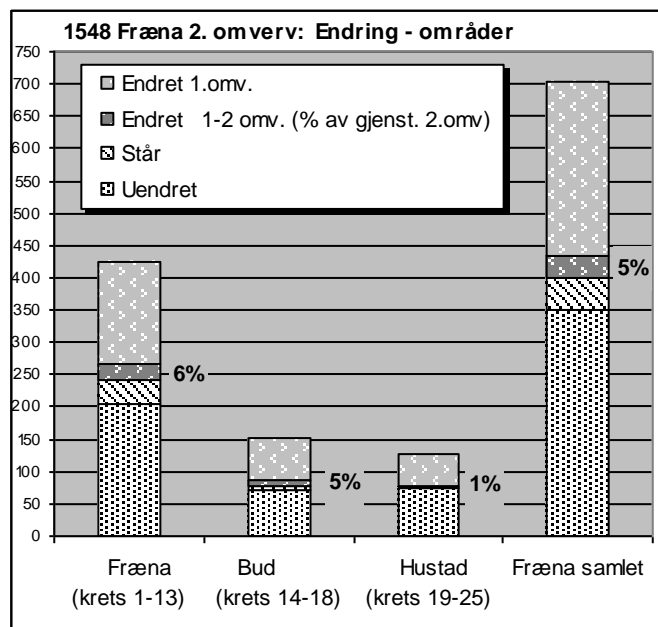
Her kan det spille inn den status som fiskeværet Bud og Bjørnsund-øyene i Fræna delområde har. For Bud er det utarbeidet en reguleringsplan. Når det gjelder Bjørnsund-øyene skal all saksbehandling vedrørende bygninger her inn til fylkeskonservator.

1548-019-038,039. Fra Skotheimsvika i Hustad. Huset til høyre, Massinastua, har fått støtte til oppussing fra Kulturminnefondet, satsingsområde kystkultur. Inne i huset står fremdeles grue og bakerovn.

4.2 Endringer og geografiske variasjoner

4.2.1 Endring – områder: Fræna, Bud, Hustad

Endringsandelen er høyest i Fræna og markert lavest i Hustad. Bud har den samme endringsandelen som kommunen totalt.

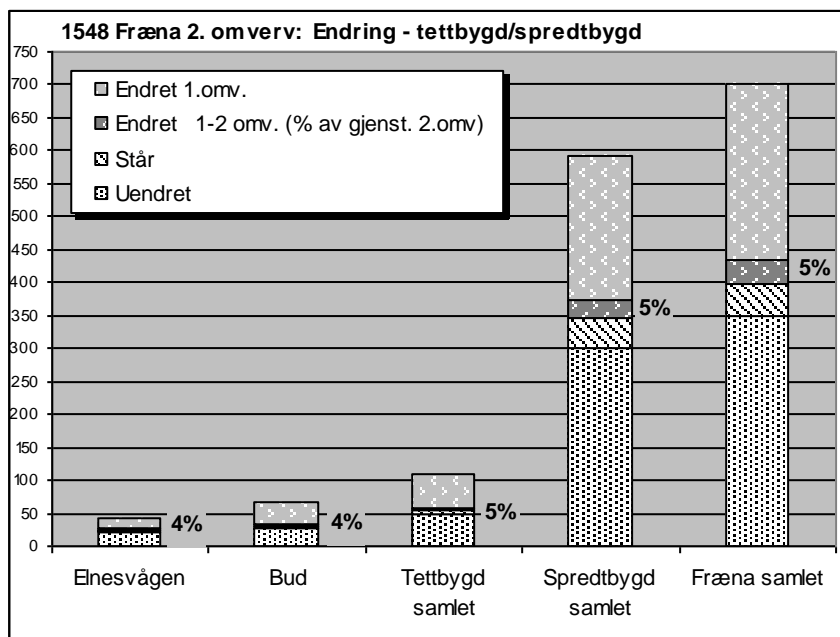
Dette skiller seg noe fra resultatet i 2000 da Bud hadde den største endringsandelen fulgt av Fræna. Forskjellene mellom områdene er noe større i 2005 enn i 2000. Det har vært påfallende liten endringsaktivitet i Hustad-området.

Det er nærliggende å se den lave endringsaktiviteten i Hustad i sammenheng med den høye tapsprosenten for området.

Bud mot den gamle havna. Andelen endrete hus i kretsen som omfatter Bud er den høyeste både i 1. og 2. omverv.

4.2.2 Endring – tettbygd/spredtbygd

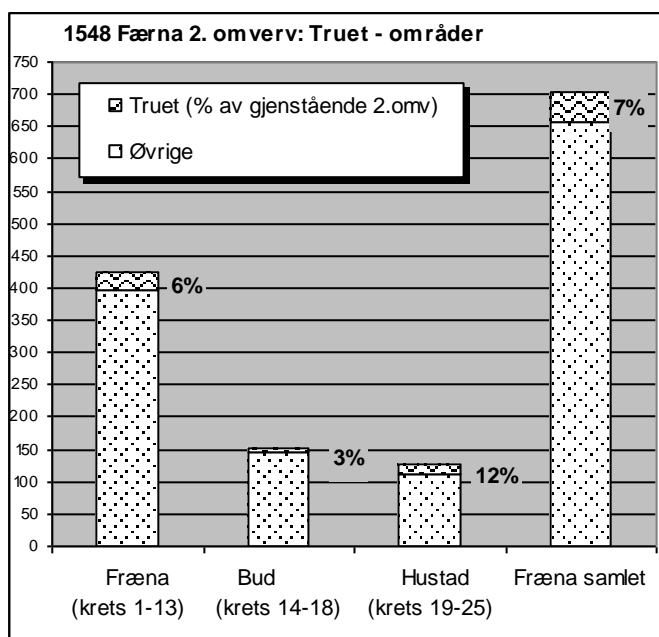

Det er liten variasjon i endringsandeler sett i forhold til tettbygd/spredtbygd-parameteren. For spredtbygde områder er den noe høyere, sett i forhold til Elnesvågen og Bud, men lik for de tettbygde samlet.

Sammenligner man med 1. Omv. var det tettstedet Bud som da hadde den klart største andelen, høyere enn tettbygd samlet og langt over spredtbygd samlet. I Elnesvågen dreier det seg om få hus

4.3 Tilstand og geografiske variasjoner

4.3.1 Tilstand – områder: Fræna, Bud, Hustad

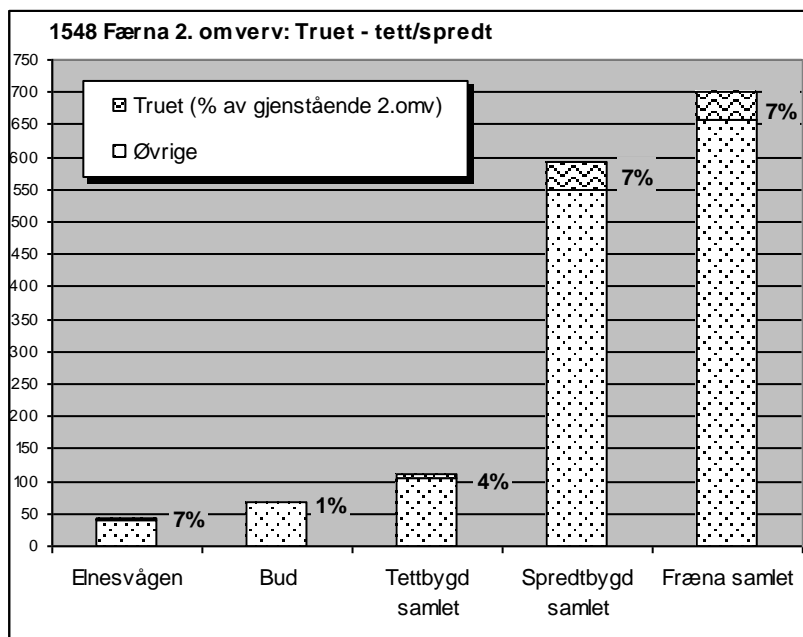

Hustad har den klart høyeste andelen truete hus, godt over gjennomsnittet for kommunen. Bud har den klart laveste. Men både Fræna og Bud ligger under gjennomsnittet for kommunen.

Denne parameteren ble ikke undersøkt i 2000.

Den høye andelen truete hus i Hustad samsvarer med den høye andelen for tap i perioden.

4.3.2 Tilstand – tettbygd/spredtbygd

Det er stor variasjon i forekomsten av kritisk dårlige hus i forhold til tettbygd/spredtbygd parameteren.

Bud har klart lavest truet andel. Når det gjelder resten av kommunen, er det en klart større andel dårlige hus i de spredtbygde områdene. Det andre tettstedet Elnesvågen har en truet andel lik gjennomsnittet, men dette dreier seg om relativt få hus da det er få undersøkte hus i Elnesvågen.

Når det gjelder fordelingen av truete hustyper på de ulike områdene, er de relativt jevnt fordelt med unntak for at det naturlig nok er få truete driftsbygninger i Bud, der en større del av registreringen er knyttet til fiskeværet.

1548-005-044,045. Våningshus og driftsbygning på Beøya i Fræna fjorden. Det er lenge siden det bodde folk fast her. Løa må betegnes som truet. Den skal være bygd i 1868, tilbygd på 1940-tallet og er bygd i grind med mindre rom i lafteverk.

5 Utvikling og tendenser

5.1 Utviklingen i kommunen

I 2005 er folketallet i Fræna 9023. Fra SEFRAK-registreringen begynte i 1979 til 2000, har folketallet i kommunen økt med 4 %. Mellom 2000 og 2005 har folketallet ligget på et stabilt nivå med en liten økning. Men i de siste tiåra har Fræna kommune hatt en betydelig mindre tilvekst enn landet som helhet, og den har også vært mindre enn fylkets. Det er ventet en svak tilbakegang mot 2015. (SSB: Tall om Fræna).

Ved folketellingen i 1980 bodde 24 % av kommunens innbyggere i tettsteder, og i 2000 fordelte den seg likt mellom tettbygde og spredtbygde strøk. Folketilveksten har særlig vært i storkommunens administrasjonssted Elnesvågen og området rundt. Dette er fortsatt trenden.

Det er særlig i Elnesvågen at tyngden av nye bolighus er bygd og her er nye planlagt. De fleste boligfeltene ligger i lia over det gamle tettstedet. Mindre boligfelt er det også i delområde Bud. Hustad har en overveiende spredt bosetting, og kommuneplanen gir rom for fortsatt spredt boligbygging i området.

Industriområdene i kommunen er konsentrert til områder rundt Elnesvågen, her ligger de største bedriftene som Hustad Marmor, Tine Midt-Norge og Moxy Truck. Fiskeindustrien er særlig konsentrert til Bud og Harøysund. Fiskeværet Bud har mekanisk verksted, og en betydelig eksport av fiskeprodukter. Turisme og friluftsliv har også fått mer å si som del av næringsgrunnlaget. Særlig i Hustad-området har dette blitt en viktig næring med havfiske, dykking og havrafting. En betydelig del av arbeidsstokken pendler til Molde, særlig fra Elnesvågen med gode forbindelser og kort veg.

Fræna har sluttet seg til "Fredrikstaderklæringen" om lokal medvirkning og bærekraftig utvikling. Noe som innebærer at kommunen i all forvaltning skal legge til grunn prinsippet om ei bærekraftig utvikling.

Fræna kommunes første kommuneplan ble godkjent i september 1989. I 2003 ble det lagt fram en revisjon av denne, "Arealdelen 2003-2015" som ble vedtatt av Fræna kommunestyre 08.09.03. Om tiltak som direkte berører kulturminner står det: "Det blir tatt sikte på å utarbeide en kommunedelplan for landbruksareal, kulturlandskap og kulturminner, med temakart"...."Temakartene til kommunedelplanen vil imidlertid ikke være juridisk bindende for arealbruken."

Vegstrekningen Bud – Vevang er med på Statens vegvesens søkerliste om midler til opprusting for å kunne oppnå status som nasjonal turistveg.

Om den generelle utviklingen av bosettingen i Fræna i kommuneplanperioden 1988 – 1999 står det: "Den viste en klar styrking av sentra i Elnesvågen (handel og bosetting), Bud (bosetting, handel og turisme), Tornes (bosetting) og Sylte/Malme (bosetting), de to siste ligger ikke langt fra Elnesvågen". I arealdelen (2003-2015) står det om den klare utviklingen mot en sentralisering innad i kommunen særlig mot Elnesvågen ... "det er ingen tru på at sentraliseringstendensen vil snu i perioden".

Den overveiende delen av de SEFRAK-registerte bygningene ligger i spredtbygde strøk, her er bebyggelsen på Bjørnsund-øyene tatt med, da de fleste bygningene i det gamle fiskeværet er i feriebruk.

5.2 Tendenser i trusselbildet.

Folketallet i Fræna har vært stabilt de siste årene, men innad i kommunen er det en forflytting mot Elnesvågenområdet i den sørlige delen av kommunen. Her ligger kommuneadministrasjonen, industri, videregående skoler og ringvirkninger av befolkningskonsentrasjonen som butikker m.m. Her er det også relativt kort veg til arbeidsmarkedet i Molde.

Ser man på status til gjenstående SEFRAK-registrerte bygninger i 2005, hadde 46 status som truet. Det tilsvarer 7 % av de gjenstående bygningene. Den største andelen av disse er tilknyttet jordbrukssektoren, og vil derfor ytterligere kunne svekke kulturminnebildet til denne sektoren som både i tall og andel har vært den største i Fræna. Den var svekket på forhånd, noe de registrerte ruinene viser. Nå er det særlig hus i tunet som er utsatt, flere har gått tapt og flere må betegnes som sterkt truet. Mest utsatt er driftsbygninger i jordbruket, men også mange bolighus er i dårlig stand. Dette gjelder særlig Hustad-området nord i kommunen som hadde den største tapsandelen ved undersøkelsen både i 2000 og 2005.

Når det gjelder bygninger direkte tilknyttet sjøbruksmiljøer er både tapsandelen og antall truete langt færre. Dette er bygninger som lett kan tilpasses ferie og fritidsaktiviteter. Det er søkt å verne miljøene Bud og Bjørnsundøyene som har tradisjoner som fiskevær. For Bud er det utarbeidet en reguleringsplan, og all saksbehandling knyttet til Bjørnsund-øyene går til Fylkeskonservator i Molde.

Fra Elnesvågen. Sentralt i bildet og mot venstre store institusjonsbygg, til høyre boligfelt, langs stranda gamle naust og over dem tuna til de gamle gårdsbruka.

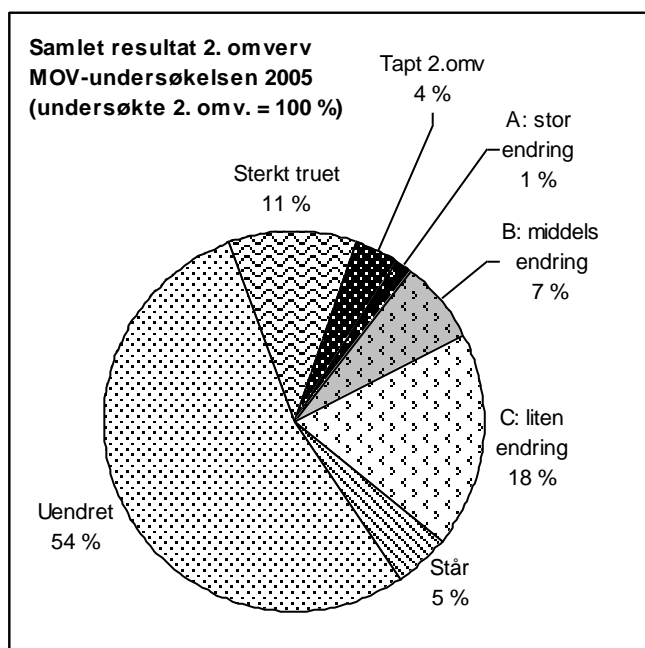
1548-025-006. Fra Skutholmen i den nordlige delen av kommunen. Småbruk for fiskerbonden, våningshuset og de to løene er fra før 1900. Bruket ble tildelt STILK-midler i 2000.

6 Samlet resultatoversikt MOV 2005

6.1 Kvantitative forandringer

Kommune	1. omverv				2. omverv											Står	Øvrige
	Undersøkt	Tapt		Tapt*		Sterkt truet*		A: stor endring*		B: middels endring*		C: liten endring*					
		antall	%	antall	%	antall	%	antall	%	antall	%	antall	%				
0542 Nord-Aurdal	1350	173	13 %	63	5 %	175	15 %	6	1 %	59	5 %	163	14 %	46	665		
0911 Gjerstad	588	33	6 %	11	2 %	39	7 %	13	2 %	40	7 %	73	13 %	24	355		
1548 Fræna	920	196	21 %	22	3 %	46	6 %	17	2 %	69	10 %	217	30 %	50	302		
2011 Kautokeino	40	17	43 %	3	13 %	5	22 %	0	0 %	1	4 %	0	0 %	1	13		
MOV 2005	2898	419	14 %	99	4 %	265	11 %	36	1 %	169	7 %	453	18 %	121	1335		

* Undersøkt 2. omverv 100 %

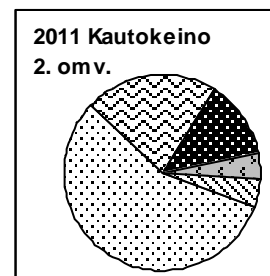
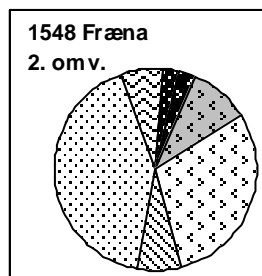
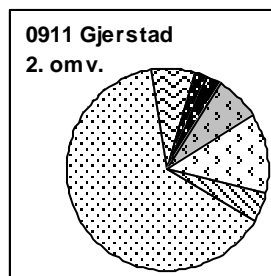
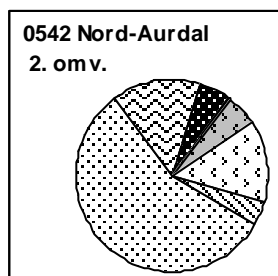
Nøkkeltall MOV 2000–2005: I perioden har 99 hus gått tapt i de fire kommunene. Det tilsvarer en samlet prosentandel på 4 og et årlig tap på 0,8 %.

MOV-undersøkelsen 2005 omfatter 2479 bygninger.

265 bygninger er så sterkt truet på grunn av svekket teknisk tilstand at de er rivingstruet. Det tilsvarer 11 % av de undersøkte bygningene. Dette er et minimumstall.

Bare 36 hus, dvs. 1 %, er så sterkt ombygde at de er vanskelige å kjenne igjen – endringstype A.

Tallene for tapt, sterkt truet og stor endring (endringstype A) utgjør til sammen en bolke på ca. 16 % av de undersøkte i 2005.

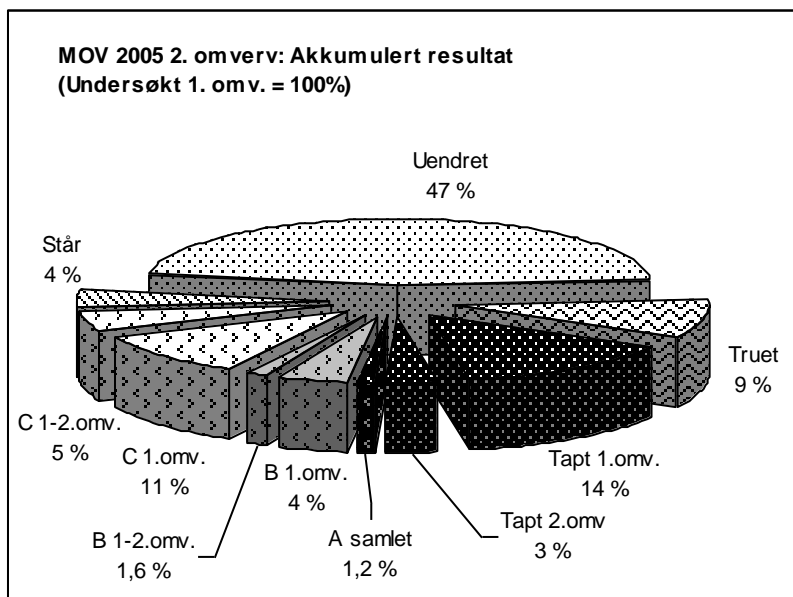

Som etter 1. omverv representerer Gjerstad og Kautokeino ytterpunkter når det gjelder prosentandel nye tap og kritisk dårlige hus. Men Kautokeino skiller seg ut med svært liten bestand og ensartet bebyggelse, der stabbur etter hvert er blitt nesten enerådende hustype. Også om man sammenligner kommunene med hensyn til det viktigste trusselbildet, tapt, truet og endringstype A, er det sprikende resultater. Kautokeino og Nord-Aurdal har henholdsvis 35 og 21 %, mens Fræna og Gjerstad ligger i den andre enden med 12 og 11 %. I forhold til 1. omverv er nok resultatene for Fræna mest avvikende. I 2000 lå tapsprosenten for kommunen langt over gjennomsnittet, i 2005 ligger Fræna i det lavere sjiktet, bare slått av Gjerstad. Nyttårsorkanen 1991/92 står bak deler av den høye tapsforekomsten i 1. omverv, den tok sjøbrukshus og gårdshus, særlig slike som var i dårlig stand, og den skadet flere.

Det er store forskjeller i omfanget av grunnlagsmaterialet til de fire kommunene i dette omvervet. Nord-Aurdal har langt de fleste registreringene og tallgrunnlaget herfra gir markert utslag på resultatene samlet. Tapsprosenten i Nord-Aurdal er 5,4 og andelen hus som er truet 15 %.

Det er fortsatt Fræna som markerer seg med flest endrete hus i forhold til SEFRAK-registreringen. Det er det store segmentet med endringstype C som gir dette utslaget. Men endringsaktiviteten i denne 5-årsperioden har vært like høy i Gjerstad – begge kommuner har 5 % nye endrete i forhold til gjenstående. Som sist er endring knapt sporbar i Kautokeino.

Gjerstad har som sist den relativt sett største bestanden uendrete hus som ikke er spesielt truet av dårlig tilstand, og det følger av ovenstående at Fræna har færrest; forholdet er henholdsvis 65 mot 40% av undersøkte hus i 2005.

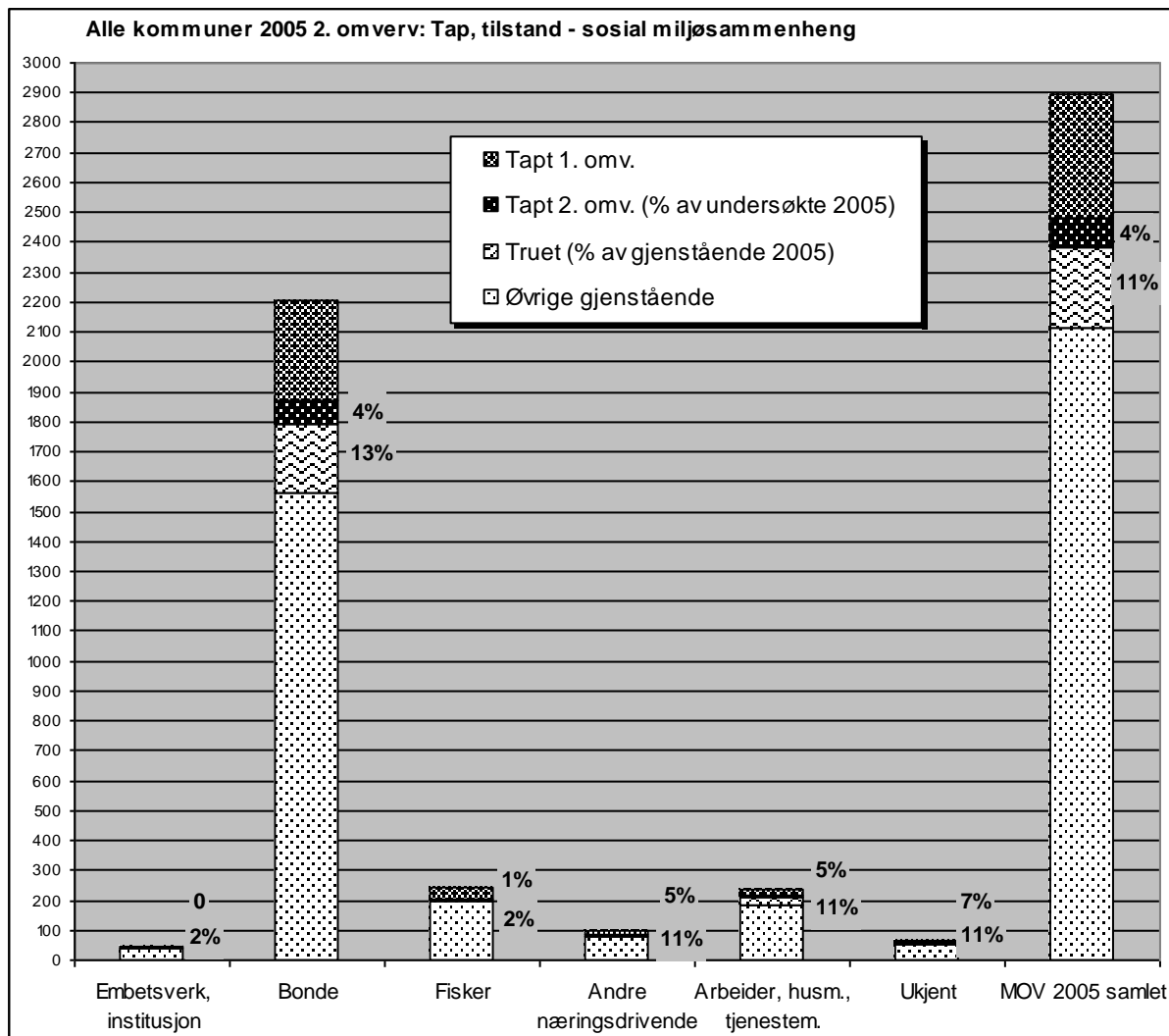

Om man tar utgangspunkt i bygningene som ble undersøkt i 2000, er akkumulert tap i 2005 18 % – mot 14 % i 2000.

Tilsvarende er akkumulert andel tapte, truede og endringsgruppe A nå 28 % – mot 24 % i 2000.

6.2 Kvalitative forandringer

6.2.1 Bestandsutviklingen i forhold til sosial miljøsammenheng

Kategorien "Bonde" følger gjennomsnittet i tap og topper når det gjelder andelen kritisk dårlige hus av gjenstående. "Arbeider, husmann, tjenestemann" og "Andre næringsdrivende" har begge over gjennomsnittet i tap og følger gjennomsnittet når det gjelder tilstand. Hus knyttet til fiskerstanden kommer best ut både mht. tap og tilstand.

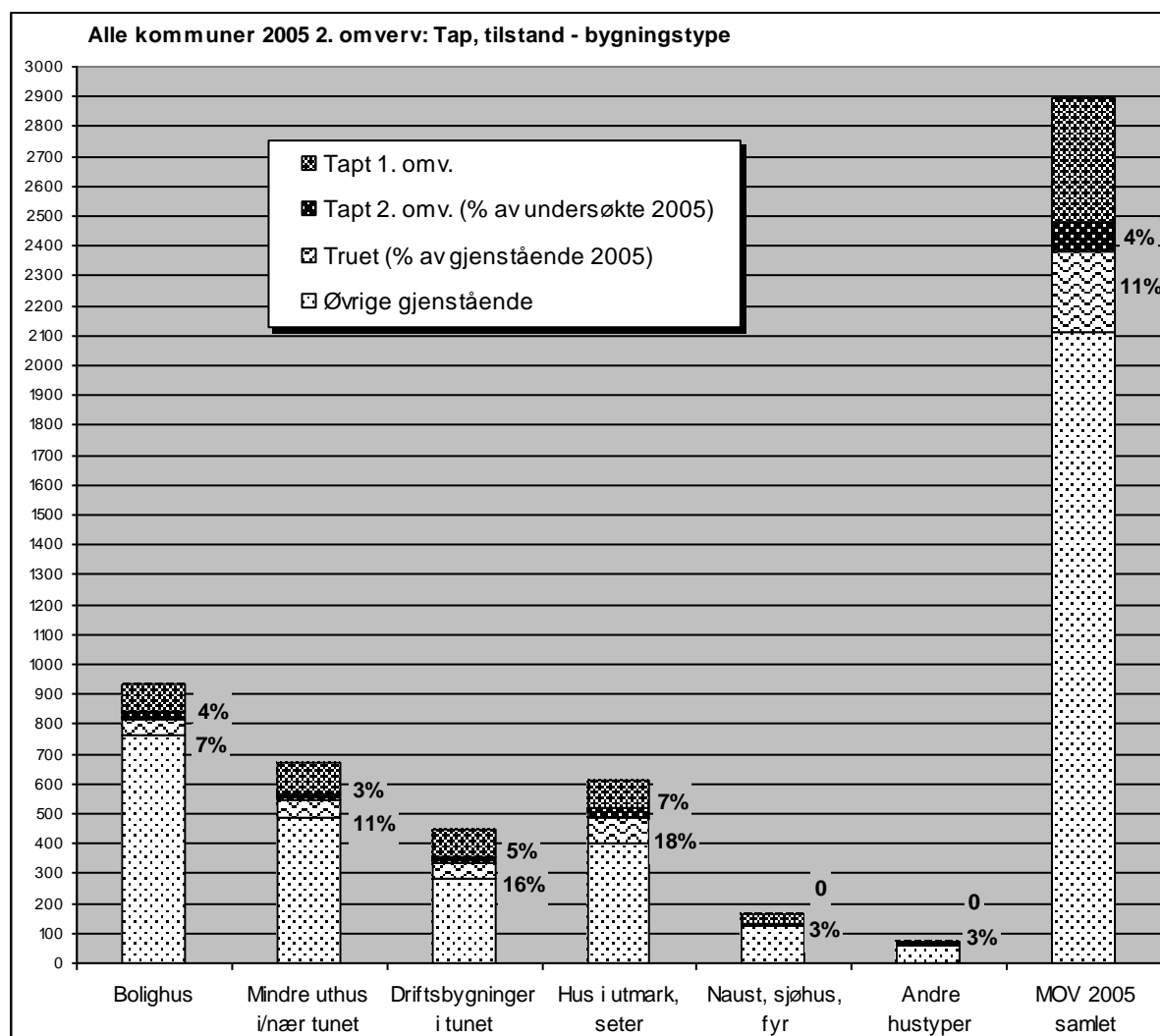
Tapene slår noe sterkere ut i miljøer som dokumenterer husmannsplasser og arbeidermiljøer enn etter 1. omverv. På husmannsplassene gjelder tap og dårlig tilstand oftere hus i tunet, bl.a. er våningshusa mer utsatt. Dette forsterker inntrykket av en sårbar kulturminnegruppe. Det er situasjonen i Nord-Aurdal og Gjerstad som gir dette bildet. Den svært lille gruppen hus i tilknytning til husmannsplasser i Fræna har ingen tap nå, etter 1. omverv lå tapsprosenten nær gjennomsnittet.

Bak tallene i den lille gruppen hus under "Andre næringsdrivende" står Fræna og Gjerstad. Det er få hus det dreier seg om, og de er spredt på ulike virksomheter og sammenhenger.

Om vi ser bort fra Kautokeino, er langt de fleste hus i alle kommunene knyttet til bondestanden. Resultatet for bondens hus i Fræna skiller seg mest negativt ut med tap og særlig andel dårlige hus over gjennomsnittet.

Fræna er den eneste kommunen med hus for kystnæringen i dette omvervet. Gruppen "Fisker" hadde lavere tapstall enn gjennomsnittet ved 1. omverv, men kommer enda bedre ut i 2. omverv. Det samme gjelder "Embetsverk, institusjon". De gamle skolestuene viste seg utsatte sist. De har ingen tap i 2. omverv, men en av skolestuene er i dårlig stand.

6.2.2 Bestandsutviklingen i forhold til bygningstyper

Driftsbygninger i tunet og utmarkshus har vært mest utsatt for tap og vil være mest utsatt i framtida på grunn av kritisk dårlig tilstand. Sjøbrukets hus har ingen nye tap i perioden og har lav andel i dårlig stand. Bolighusa ligger nærmere gjennomsnittet.

Utmarkshusa topper som forventet oversikten over tapte og forfalne hus. Det er situasjonen i Gjerstad og Nord-Aurdal som gir dette bildet, og det gjelder først og fremst uthus på setra og andre utmarkshus. Særlig påvirkes det samlede resultatet av situasjonen for de mange seterløene i Nord-Aurdal som har høye tapstall og mange i dårlig tilstand. I motsetning til sist har den lille restgruppen seter- og utmarkshus i Fræna ikke hatt tap i perioden, men det kan fort endre seg for fortsatt er det utmarkshus her i dårlig stand.

Når det gjelder driftsbygningene i tunet, er det igjen situasjonen i Nord-Aurdal og Gjerstad som gir størst utslag. Særlig gjelder det tapene i Nord-Aurdal av den eldre generasjonen driftsbygninger med fjøs, stall, låve m.m. som står for seg selv. Forskjellen i tapsfrekvensen mellom disse og den mer "moderne" enhetslåven er noe større enn etter 1. omverv.

Når det gjelder gruppen med ulike, mindre uthus i og nær gårdstunet, er samlet resultat bedre enn sist i forhold til gjennomsnittet. Sidebygningen har vært noe mer utsatt for tap enn de øvrige. Stabbur blir best tatt vare på i Nord-Aurdal og Gjerstad.

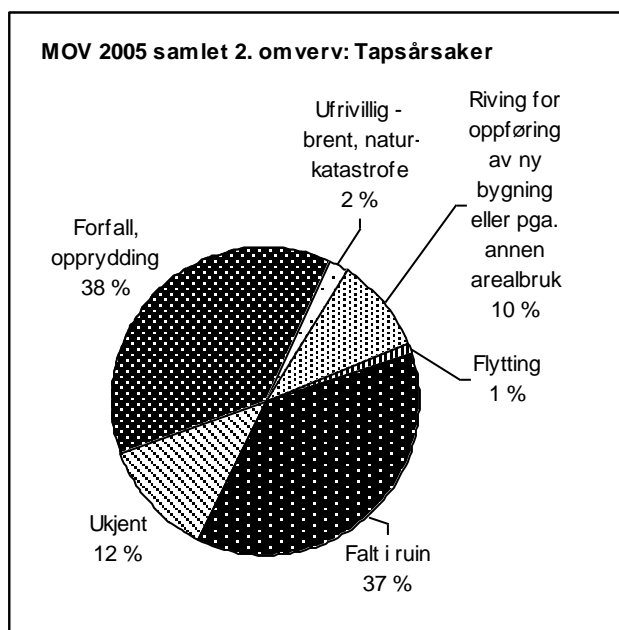
Bolighusas andel i tapene lå etter 1. omverv (med unntak for Kautokeino) godt under gjennomsnittet. Både Nord-Aurdal og Fræna har nå tapstall for bolighus over gjennomsnittet. Det er den positive situasjonen for denne hustypen i Gjerstad som drar det samlede resultatet ned til gjennomsnittet.

Sjøbrukets hus kommer langt bedre ut ved denne undersøkelsen enn etter 1. omverv. Fræna er på noen få unntak nær, alene om hus i denne bolken. Etter 1. omverv lå tapene over gjennomsnittet, nå er ingen tapt og få i dårlig stand. To forhold peker seg ut som kan forklare deler av forskjellen: Nyttårsorkanen 1991/92 tok mange naust og sjøhus før 1. omverv. Flere av sjøbruksmiljøene i kommunen er viet spesiell oppmerksomhet i forvaltningen, noe som nok for alvor slår ut nå.

Bolighus er mest endret, og har mest omfattende endringer, det gjelder alle de tre store kommunene. Dernest kommer seterstua. Endringsaktiviteten på setrene har vært høy i den undersøkte perioden. Situasjonen i Nord-Aurdal slår relativt mye gjennom her. En del av disse endringene kan spores til "Stølsviddaprojektet" vest i kommunen.

Alle kommunene har eksempler på hus som er satt i stand uten "Endring" siden 1. omverv. Flere hus kan defineres som tilbakeførte – i streng og mindre streng forstand. Funkisvinduer og andre elementer fra andre halvdel av 1900-tallet skiftes gjerne ut med eldre former – som oftest inspirert av sveitserstilen. Trenden med å ta i bruk tradisjonsinspirerte materialer og former er merkbart økende. Mest synlig er nye torvtak og skifertak, i Gjerstad også ny bruk av eldre teglstein. STILK/SMIL-institusjonen er involvert i en del av disse prosjektene.

6.2.3 Tapsårsaker

Den viktigste grunnen til at hus går tapt er som ved 1. omverv at de ikke lenger er i bruk. 65% av tapene kan relateres til forfall, direkte eller indirekte. Segmentene med forfallsrelaterte primærårsaker tar større andel enn sist.

Ny arealbruk står bak 10 % av tapene. Det er markert mindre enn etter 1. omverv, og med unntak for Kautokeino, er det ingen store forskjeller mellom kommunene i dette. Nord-Aurdal og Gjerstad ligger nær samlet gjennomsnitt når det gjelder ny arealbruk, Fræna litt i overkant.

Nyttårsorkanen i 1991/92 i Fræna slo ut på segmentet "Ufrivillig brann, naturkatastrofe" etter 1. omverv som da var større. I 2005 er det få og enkeltstående branner i Gjerstad og Nord-Aurdal bak tallene i segmentet.

Det er langt færre opplysninger om flytting av hus enn etter 1. omverv. Flytting som tapsårsak er nå som da mest aktuelt for Kautokeino og Nord-Aurdal, denne gang med en klar overvekt for Nord-Aurdal.

Kilder

Litteratur

Aksdal, Siv: Videreføring av kulturlandskapsregistreringar i Fræna kommune. Delområde: Kysten ved havet.

Ascheoug og Gyldendals *Store norske leksikon*, 1994 og "storenorskeleksikon.no", 2008.

Brøe, Unni og Skogstad Solrun. 2004. *Gamle hus da og nå*. Status for SEFRAK-registrerte bygninger. Fræna kommune. Møre og Romsdal fylke 2000. Riksantikvaren.

Feste AS. Elnesvågen – Plan for stadutvikling. 1996

Fylkeskonservatoren i Møre og Romsdal: "Bjørnsund Historisk bakgrunn, reguleringsplan, antikvariske retningslinjer." *Kulturhistoriske rapporter 15*. Molde 1991

Jubileumstidsskrift Fræna kommune 150 år. Elnesvågen 1987

Schistad, Ole Lind: Arkitektonisk kartlegging av den eldre bebyggelse i Møre og Romsdal. Molde okt. 1975

Utrykte kilder, arkiv m.m.

Norsk kulturminnefond. Tildelingsliste. (www.kulturminnefondet.no)

SEFRAK-registreringen i Fræna. Skjemaer og kart.

Fræna kommune 2003. Kommuneplan for perioden 2003–2015, Arealdelen

Statistisk sentralbyrå. Folke- og boligtelling 1. november 1970. Oslo

Statistisk sentralbyrå. Faktark, 1999. Jordbrukstillingen Fræna. (WWW.ssb.no)

Statistisk sentralbyrå. *Faktark, 1999. Kommunefakta Fræna*. (WWW.ssb.no)

Statistisk sentralbyrå. *Faktark, 2007. Tall om Skjåk kommune*. (WWW.ssb.no)

Statistisk sentralbyrå. 2001. *Befolkningsutviklingen i kommunene 1951-2007*. (WWW.ssb.no)

Statens kartverk. Topografisk hovedkartserie M7 11

Gamle kart: Løjtn. Solem, 1870, 1:50 000, Løjtn. E.C. Holtermann, 1870, 1:50 000. Statens kartverk Hønefoss.

Vedlegg 1. Bygningstyper: tapt, endret, truet – tabell

1548 Fræna	Under- søkt 1.omv.	Tapt 1. omv.		Under- søkt 2. omv.	Tapt 2. omv		Gjenstående 2.omv	Endret: A, B, C*		A: stor endring*		B: middels endring*		C: liten endring*		Står*	Uendret	Derav truet*	
Type hus	antall	%	antall	%	antall	%		antall	%	antall	%	antall	%	antall	%			antall	%
Bolighus	398	53	13 %	345	16	5 %	329	190	58 %	11	3 %	43	13 %	136	41 %	15	124	20	6 %
Sidebygning	6	1	17 %	5	0	0 %	5	1	20 %	0	0 %	0	0 %	1	20 %	0	4	0	0 %
Stabbur, loft	68	19	28 %	49	2	4 %	47	7	15 %	0	0 %	2	4 %	5	11 %	3	37	3	6 %
Mindre uthus i/nær tunet	54	17	31 %	37	0	0 %	37	11	30 %	0	0 %	0	0 %	11	30 %	5	21	3	8 %
Mindre uthus i/nær tunet	128	37	29 %	91	2	2 %	89	19	21 %	0	0 %	2	2 %	17	19 %	8	62	6	7 %
Fjøs, stall, låve	10	6	60 %	4	0	0 %	4	1	25 %	1	25 %	0	0 %	0	0 %	1	2	0	0 %
Driftsbygning	168	48	29 %	120	4	3 %	116	39	34 %	4	3 %	16	14 %	19	16 %	11	66	11	9 %
Driftsbygninger i tunet	178	54	30 %	124	4	3 %	120	40	33 %	5	4 %	16	13 %	19	16 %	12	68	11	9 %
Utløe, sommerfjøs	10	5	50 %	5	0	0 %	5	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1	4	1	20 %
Kvern, sag	5	2	40 %	3	0	0 %	3	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1	2	1	33 %
Andre hus i utmark	1	1	100 %	0	0		0	0		0		0		0		0	0	0	
Seterbu/sel	11	1	9 %	10	0	0 %	10	3	30 %	0	0 %	1	10 %	2	20 %	2	5	2	20 %
Seterløe	1	0	0 %	1	0	0 %	1	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0	0	0 %
Seterfjøs	5	3	60 %	2	0	0 %	2	1	50 %	0	0 %	0	0 %	1	50 %	0	1	0	0 %
Hus i utmark, seter	33	12	36 %	21	0	0 %	21	5	24 %	0	0 %	1	5 %	4	19 %	4	12	4	19 %
Naust, sjøbu	114	25	22 %	89	0	0 %	89	25	28 %	1	1 %	4	4 %	20	22 %	7	57	4	4 %
Sjøhus, brygge	46	11	24 %	35	0	0 %	35	18	51 %	0	0 %	1	3 %	17	49 %	2	15	0	0 %
Fyr	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	2	0	0 %
Naust, sjøhus, fyr	162	36	22 %	126	0	0 %	126	43	34 %	1	1 %	5	4 %	37	29 %	9	74	4	3 %
Næringsbygg	6	2	33 %	4	0	0 %	4	3	75 %	0	0 %	0	0 %	3	75 %	0	1	0	0 %
Forretningsbygg	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1	0	0 %
Skole	6	1	17 %	5	0	0 %	5	1	20 %	0	0 %	1	20 %	0	0 %	0	4	1	20 %
Forsamlingshus	3	1	33 %	2	0	0 %	2	1	50 %	0	0 %	0	0 %	1	50 %	0	1	0	0 %
Hytte	2	0	0 %	2	0	0 %	2	1	50 %	0	0 %	1	50 %	0	0 %	0	1	0	0 %
Ukjent	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	2	0	0	0 %
Annet	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1	0	0 %
Andre hustyper	21	4	19 %	17	0	0 %	17	6	35 %	0	0 %	2	12 %	4	24 %	2	9	1	6 %
1548 Fræna samlet	920	196	21 %	724	22	3 %	702	303	43 %	17	2 %	69	10 %	217	31 %	50	349	46	7 %

Vedlegg 2. Registreringskretser: tapt, endret, truet – tabell

1548 Fræna		Tapt 1. omv.		Tapt 2. omv.		Gjenstående 2. omv.	Endret: A, B, C*		A: stor endring*		B: middels endring*		C: liten endring*		Står*	Uendret	Derav truet*		
Ketser	Under-søkt 1. omv.	antall	%	antall	%		antall	%	antall	%	antall	%	antall	%			antall	%	
1 Bjørnsund	173	16	9 %	157	0	0 %	157	79	50 %	0	0 %	8	5 %	71	0 %	16	62	1	1 %
3 Stavik	29	8	28 %	21	1	5 %	20	12	60 %	1	5 %	3	15 %	8	1 %	1	7	4	20 %
4 Løset	27	6	22 %	21	1	5 %	20	8	40 %	0	0 %	2	10 %	6	1 %	2	10	1	5 %
5 Hoem	57	15	26 %	42	0	0 %	42	19	45 %	1	2 %	8	19 %	10	0 %	2	21	3	7 %
6 Helset	56	16	29 %	40	0	0 %	40	13	33 %	0	0 %	1	3 %	12	0 %	5	22	5	13 %
7 Valle	42	9	21 %	33	1	3 %	32	13	41 %	0	0 %	4	13 %	9	0 %	2	17	4	13 %
8 Sande	16	4	25 %	12	0	0 %	12	2	17 %	1	8 %	1	8 %	0	1 %	4	6	1	8 %
9 Malme	40	14	35 %	26	1	4 %	25	5	20 %	1	4 %	2	8 %	2	0 %	2	18	3	12 %
10 Kolberg	21	5	24 %	16	1	6 %	15	8	53 %	1	7 %	5	33 %	2	2 %	1	6	0	0 %
11 Moen, Sylte	15	4	27 %	11	0	0 %	11	2	18 %	0	0 %	1	9 %	1	1 %	0	9	1	9 %
12 Indre Haukås	38	10	26 %	28	0	0 %	28	12	43 %	2	7 %	2	7 %	8	0 %	2	14	1	4 %
13 Ytre Haukås	32	8	25 %	24	2	8 %	22	9	41 %	0	0 %	2	9 %	7	0 %	1	12	2	9 %
14 Sunde	20	5	25 %	15	0	0 %	15	7	47 %	2	13 %	2	13 %	3	1 %	0	8	0	0 %
15 Bergset	20	6	30 %	14	0	0 %	14	3	21 %	1	7 %	1	7 %	1	1 %	0	11	0	0 %
16 Bud	79	11	14 %	68	0	0 %	68	39	57 %	3	4 %	7	10 %	29	0 %	2	27	1	1 %
17 Gule	38	8	21 %	30	1	3 %	29	14	48 %	1	3 %	4	14 %	9	0 %	1	14	3	10 %
18 Vestad	28	3	11 %	25	0	0 %	25	9	36 %	1	4 %	1	4 %	7	0 %	5	11	1	4 %
19 Skotheim	49	8	16 %	41	2	5 %	39	14	36 %	2	5 %	2	5 %	10	0 %	1	24	5	13 %
20 Farstad	56	16	29 %	40	6	15 %	34	10	29 %	0	0 %	3	9 %	7	0 %	1	23	2	6 %
21 Vassenden	20	8	40 %	12	2	17 %	10	4	40 %	0	0 %	2	20 %	2	2 %	0	6	3	30 %
22 Nerland	8	4	50 %	4	0	0 %	4	3	75 %	0	0 %	3	75 %	0	19 %	0	1	1	25 %
23 Hustad	39	10	26 %	29	1	3 %	28	12	43 %	0	0 %	4	14 %	8	1 %	2	14	4	14 %
24 Skarset	7	0	0 %	7	3	43 %	4	2	50 %	0	0 %	0	0 %	2	0 %	0	2	0	0 %
25 Vikan	10	2	20 %	8	0	0 %	8	4	50 %	0	0 %	1	13 %	3	2 %	0	4	0	0 %
1548 Samlet	920	196	21 %	724	22	3 %	702	303	43 %	17	2 %	69	10 %	217	0 %	50	349	46	7 %

* gjenstående 100 %

Vedlegg 3. Kart over Fræna

